ПРАЛЕТАРЫІ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Літаратура і Мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАЎЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕННІКАЎ БССР

Год выдання 38-ы
№ 45 (2405)
10 чэрвеня 1969 г. АЎТОРАК
Цана 4 кап.

5 чэрвеня ў Маскве ў Вялікім Крамлёўскім палацы адкрылася міжнародная Нарада камуністычных і рабочых партый.

У Нарадзе прымаюць удзел прадстаўнікі 75 камуністычных і рабочых партый.

Нарада абмяркоўвае наступныя пытанні: «Задачы барацьбы супраць імперыялізму на сучасным этапе і адзінства дзеянняў камуністычных і рабочых партый, усіх антыімперыялістычных сіл» і «Аб дакуменце ў сувязі са 100-годдзем з дня нараджэння У. І. Леніна».

7 чэрвеня на ранішнім пасяджэнні міжнароднай Нарады камуністычных і рабочых партый з вялікай прамовай выступіў кіраўнік дэлегацыі Камуністычнай партыі Савецкага Саюза Генеральны сакратар ЦК КПСС таварыш Л. І. Брэжнеў.

МІЖНАРОДНАЯ НАРАДА КАМУНІСТЫЧНЫХ І РАБОЧЫХ ПАРТЫЙ

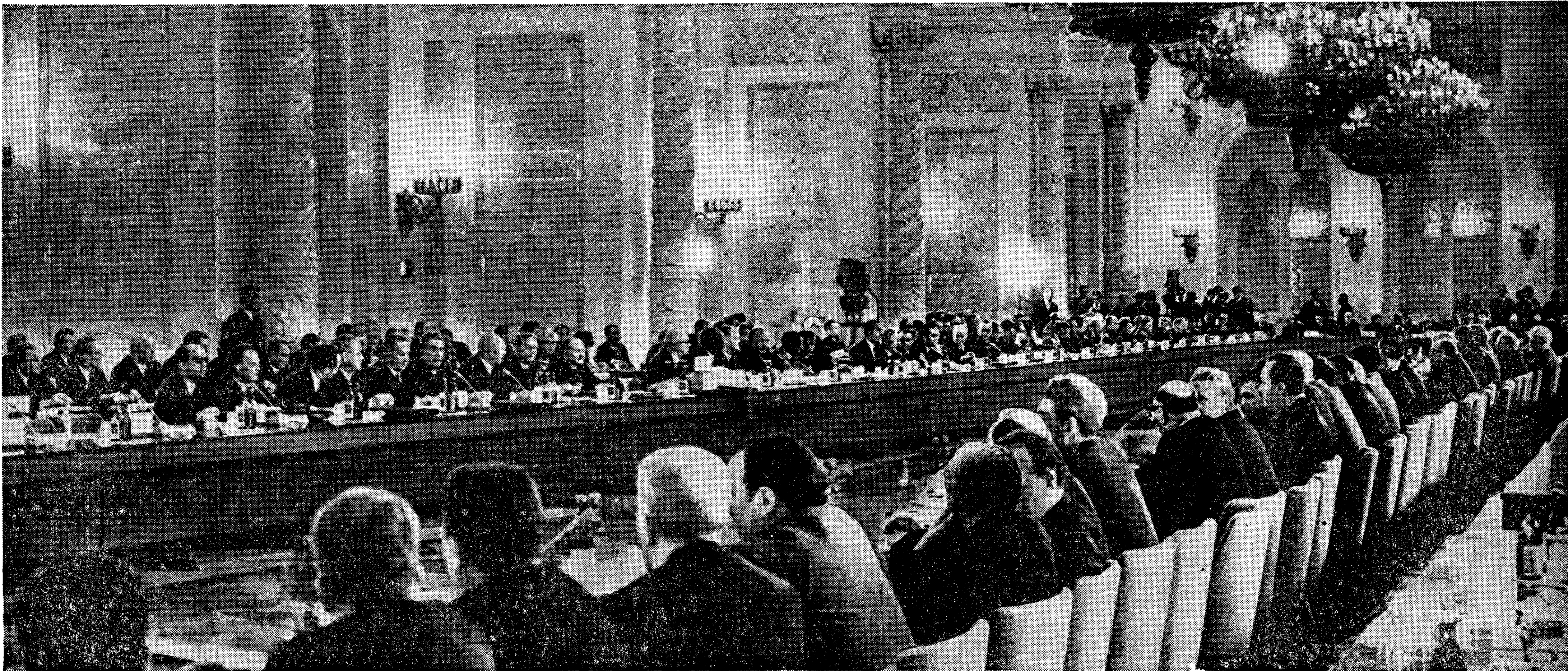

МАСКВА. Георгіеўская зала Вялікага Крамлёўскага палаца. Міжнародная Нарада камуністычных і рабочых партый.

Фота А. УСЦІНАВА і Т. МЕЛЬНІКА.

ЗА ЎМАЦАВАННЕ ЗГУРТАВАНАСЦІ КАМУНІСТАЎ, ЗА НОВЫ ЎЗДЫМ АНТЫІМПЕРЫЯЛІСТЫЧНАЙ БАРАЦЬБЫ

ВЫСТУПЛЕННЕ КІРАЎНІКА ДЭЛЕГАЦЫІ КПСС ГЕНЕРАЛЬНАГА САКРАТАРА ЦК КПСС ТАВАРЫША Л. І. БРЭЖНЕВА НА МІЖНАРОДНАЙ НАРАДЗЕ КАМУНІСТЫЧНЫХ І РАБОЧЫХ ПАРТЫЙ У МАСКВЕ 7 ЧЭРВЕНЯ 1969 ГОДА

Дарагія таварышы!

Асноўнае пытанне парадку дня нашай Нарады — задачы барацьбы супраць імперыялізму на сучасным этапе і адзінства дзеянняў камуністычных і рабочых партый, усіх антыімперыялістычных сіл. З нашага пункту гледжання, у праекце Асноўнага дакумента ясна сфармулявана сутнасць праблем, якія ахопліваюцца гэтым парадкам дня. ЦК КПСС лічыць, што праект, роўна як і іншыя дакументы, якія нам трэба будзе разгледзець, адпавядае сучасным задачам камуністычнага руху.

Мы ўпэўнены, таварышы, што наша Нарада, на якой прадстаўлена большасць камуністычных партый свету, адыграе вялікую ролю ў актывізацыі дзеянняў барацьбітоў супраць імперыялізму. Яна будзе садзейнічаць згуртаванню ўсяго сусветнага фронту сіл, што выступаюць за мір, дэмакратыю, нацыянальную незалежнасць і сацыялізм.

Разам з тым мы перакананы, што работа Нарады, сумесная барацьба за дасягненне мэт, якія яна намеціць, будуць садзейнічаць і пераадоленню цяжкасцей, што ўзніклі ў камуністычным руху, умацаванню яго згуртаванасці на прынцыповай марксісцка-ленінскай аснове.

Усё гэта яшчэ вышэй узніме аўтарытэт і ўплыў камуністаў сярод шырокіх мас працоўных і ўсіх прагрэсіўных сіл свету.

I.

СУЧАСНАЯ МІЖНАРОДНАЯ АБСТАНОЎКА І ЗАДАЧЫ АНТЫІМПЕРЫЯЛІСТЫЧНАЙ БАРАЦЬБЫ

Таварышы! З таго часу, калі прадстаўнікі кампартый усіх кантынентаў апошні раз сабіраліся, каб разам намеціць далейшыя шляхі сваёй рэвалюцыйнай барацьбы, прайшло амаль дзевяць гадоў. Гэта быў вельмі важны, насычаны падзеямі перыяд. Нам, камуністам, ён прынёс нямала поспехаў, адкрыў новыя магчымасці для дасягнення вялікіх мэт нашага руху. Разам з тым гэты перыяд прынёс і сур'ёзныя праблемы, і ўскладненні.

Мы з вялікай увагай выслухалі прамовы таварышаў, што тут выступілі, якія закранулі рад важных пытанняў антыімперыялістычнай барацьбы. Нам даручана Цэнтральным Камітэтам КПСС выкласці тут, у святле асноўнай задачы, якой прысвечана Нарада, пункт гледжання нашай партыі па некаторых праблемах міжнароднага развіцця за апошнія гады.

Усе мы аднадушныя ў тым, што **імперыялізм як грамадская сістэма быў і застаецца галоўнай перашкодай на шляху гістарычна немінучага руху чалавецтва да перамогі свабоды, міру і дэмакратыі.**

Народы прад'яўляюць імперыялізму суровы рахунак. Па яго віне застаюцца нявырашанымі карэнныя праблемы, якія востра стаяць перад чалавецтвам і якія яно магло б паспяхова вырашыць ужо сёння. Імперыялізм быў і застаецца галоўным праціўнікам не толькі камуністычнага руху, але і ўсіх барацьбітоў за правы працоўных, за збавенне народаў ад сацыяльнага і нацыянальнага прыгнёту.

Нам, камуністам, ясныя сацыяльная сутнасць імперыялізму і яго месца ў гісторыі. Аднак для вызначэння канкрэтнай праграмы антыімперыялістычнай барацьбы неабходна не толькі правільнае разуменне сутнасці імперыялізму, яго прыроды. Неабходна таксама ўважлівае вывучэнне новых з'яў, глыбінных працэсаў, якія разгортваюцца ў свеце капіталу. Ленінская тэорыя імперыялізму дае ключ да разумення і тых канкрэтных асаблівасцей, якімі вызначаецца імперыялізм на сучасным этапе свайго развіцця.

Што ж можна сказаць аб асаблівасцях імперыялізму за апошняе дзесяцігоддзе? У чым яго сіла і слабасць у нашы дні і галоўнае — чым ён небяспечны для народаў?

З усё большай сілай уплываюць на ўнутраныя працэсы і палітыку імперыялізму рост магутнасці сацыялізма, ліквідацыя каланіяльных рэжымаў, націск рабочага руху. Многія важныя асаблівасці сучаснага імперыялізму тлумачацца тым, што ён вымушан прыстасоўвацца да новых умоў, да ўмоў барацьбы дзвюх сістэм.

Перш за ўсё мы не можам не ўлічваць, што імперыялізм нашых дзён усё яшчэ мае магутны, высокаарганізаваны вытворчы механізм. Мы не можам не ўлічваць, што сучасны імперыялізм выкарыстоўвае і тыя магчымасці, якія дае яму ўсё большае зрошчванне манаполій з дзяржаўным апаратам. Усё шырэй распаўсюджваюцца праграмаванне і прагназаванне вытворчасці, дзяржаўнае фінансаванне тэхнічнага прагрэсу і навуковых даследаванняў, меры, накіраваныя на пэўнае абмежаванне рыначнай стыхіі ў інтарэсах буйнейшых манаполій. У радзе краін гэта прыводзіць да пэўнага павышэння эфектыўнасці грамадскай вытворчасці.

Эканамічныя і навукова-тэхнічныя поспехі сацыялістычных краін, класавая барацьба прымушаюць капітал ісці і на пэўныя ўступкі працоўным у сацыяльнай сферы. Ён імкнецца замаскіраваць растучае павелічэнне ступені іх эксплуатацыі. Такім шляхам манапалістычны капіталізм спрабуе прадухіляць найбольш небяспечныя для буржуазнага ладу сацыяльна-эканамічныя ўзрушэнні.

Імкнучыся адказаць на выклік сацыялізма, умацаваць свае пазіцыі, імперыялісты аб'ядноўваюць свае намаганні ў міжнародным маштабе, звяртаюцца да розных форм эканамічнай інтэграцыі. Пры падтрымцы і ўдзеле з боку буржуазных урадаў ствараюцца міжнародныя аб'яднанні манаполій. Актывізуюць сваю дзейнасць імперыялістычныя ваенна-палітычныя саюзы.

Зразумела, і цяпер, нягледзячы на ўсё гэта, невыкараняльныя міжімперыялістычныя супярэчнасці застаюцца важнай заканамернасцю капіталістычнага грамадства. Новую вастрыню гэтым супярэчнасцям надае тая акалічнасць, што ў нашы дні ўзмацняецца ўзаемапранікненне капіталаў гэтых краін, расце ўзаемазалежнасць іх нацыянальных гаспадарак. Рост супярэчнасцей паміж імперыялістычнымі дзяржавамі знаходзіць сваё выражэнне, у прыватнасці, у разладжванні агрэсіўных ваенных блокаў, перш за ўсё — НАТО.

Аднак у цэлым сёння, ва ўмовах агульнага крызісу капіталізму, які паглыбляецца, адбываецца пэўнае перамяшчэнне цэнтра цяжару стратэгіі імперыялізму на сусветнай арэне. Палітыка імперыялізму ўсё ў большай ступені вызначаецца класавымі мэтамі агульнай барацьбы супраць сусветнага сацыялізма, нацыянальна-вызваленчых рэвалюцый і рабочага руху.

Няма сумнення, што імперыялізм і надалей будзе імкнуцца знайсці новыя магчымасці, каб прадоўжыць сваё існаванне. Усё гэта мы не можам не ўлічваць у сваёй палітыцы.

Аднак, гаворачы аб гэтых баках сучаснага імперыялізму, не прымяншаючы сілу і магчымасці праціўніка, мы разам з тым лічым, што іх не трэба і перавялічваць. Менавіта ў наш час усё вастрэй выступаюць глыбокія, сапраўды непераадольныя ўнутраныя супярэчнасці, якія падточваюць капіталізм, і перш за ўсё — супярэчнасці паміж працай і капіталам. Пад напорам сіл сацыялізма і дэмакратыі працягваецца аслабленне яго сусветных пазіцый. Сёння паўней, чым калі-небудзь, ён раскрывае сябе як лад сацыяльнай і нацыянальнай няроўнасці, прыгнёту і насілля.

Дзяржаўна-манапалістычны капіталізм, гіганцкі абагульняючы вытворчасць, цэнтралізуючы кіраванне ёю, да крайнасці паглыбляе асноўную супярэчнасць буржуазнага ладу — супярэчнасць паміж грамадскім характарам вытворчасці і прыватным спосабам прысваення. Усё больш відавочнай для народаў становіцца ненатуральнасць становішча, пры якім вытворчыя комплексы, якія абслугоўваюць часам не адну краіну, застаюцца прыватнай уласнасцю кучкі мільянераў і мільярдэраў. Неабходнасць замены капіталістычных вытворчых адносін сацыялістычнымі становіцца ўсё больш настойлівай.

Чым далей імперыялізм заходзіць у сваіх спробах прыстасавацца да абстаноўкі, тым глыбейшымі становяцца яго ўнутраныя сацыяльна-эканамічныя антаганізмы. Развіццё капіталістычнай эканомікі адзначана перыядычнымі спадамі. Узмацняецца нераўнамернасць і аднабокасць развіцця асобных краін. Усё гэта не можа не параджаць сур'ёзных цяжкасцей унутры гэтых краін і росту супярэчнасцей паміж імі. Сведчанне таму — пастаянны бюджэтны дэфіцыт, вастрэйшыя ўспышкі валютна-фінансавых крызісаў, дарагавізна і інфляцыя, якія сталі ў шасцідзесятыя гады хранічнай хваробай многіх капіталістычных краін. Гэту хваробу нярэдка называюць цяпер «паўзучым крызісам».

На фоне небывалых магчымасцей, якія адкрывае сучаснае развіццё навукі і тэхнікі, асабліва ярка выступае няздольнасць імперыялізму пазбавіць грамадства ад беднасці і галечы, ліквідаваць беспрацоўе, забяспечыць працоўным і дробным уласнікам жыццё, свабоднае ад страху за заўтрашні дзень. Для ўсё большай колькасці людзей становіцца зразумелым, што капітал не можа і ніколі не дапусціць рэальнага ўдзелу працоўных у вырашэнні вытворчых і грамадскіх спраў. Усё больш відавочна становіцца, што імперыялізм вядзе да найглыбейшага заняпаду культурных і маральных каштоўнасцей грамадства.

Узрослыя магчымасці вытворчасці, навукі і тэхнікі манаполіі выкарыстоўваюць у сваіх эгаістычных мэтах — для ўзмацнення эксплуатацыі мас, умацавання апарату насілля над імі, машыны ваеннай агрэсіі і авантур. Сацыяльная бездань паміж манапалістычнай вярхушкай і велізарнымі масамі рабочага класа, усіх працоўных працягвае паглыбляцца. Іншымі словамі, імперыялістычны лад — гэта пастаянная і невыкараняльная пагроза для ўмоў жыцця і самога існавання найшырэйшых народных мас у краінах капіталу, дзе ўсё часцей узнікаюць найвастрэйшыя класавыя канфлікты.

Велізарная небяспека для народаў заключана і ва ўласцівай імперыялізму тэндэнцыі да ліквідацыі дэмакратычных свабод, да фашызацыі грамадска-палітычнага жыцця. Яшчэ У. І. Ленін падкрэсліваў, што імперыялізму ўласціва рэакцыя па ўсёй лініі. У шасцідзесятыя гады з'явілася шмат новых пераканаўчых доказаў гэтага.

У найбольш развітых капіталістычных краінах хутка расце ўплыў так званага ваенна-прамысловага комплексу, г. зн. саюза буйнейшых манаполій з ваеншчынай у дзяржаўным апараце. Гэты злавесны саюз аказвае ўзрастаючы ўплыў на палітыку многіх імперыялістычных дзяржаў, робіць яе яшчэ больш рэакцыйнай і агрэсіўнай.

Там, дзе эксплуататары аказваюцца не ў стане забяспечыць патрэбны ім «парадак» у рамках буржуазнай дэмакратыі, улада перадаецца ў рукі адкрыта тэрарыстычных рэжымаў фашысцкага толку. Прыкладаў таму ў наш час нямала. Гэтыя рэжымы карыстаюцца фінансавай і палітычнай падтрымкай з боку правячых колаў імперыялістычных дзяржаў і буйнейшых манаполій.

Імперыялізм з'яўляецца сёння найвялікшай пагрозай і для свабоды і незалежнасці народаў былых калоній. І цяпер, пасля крушэння асноўных устояў каланіяльнай сістэмы імперыялізму, неад'емнай яго рысай працягвае заставацца аграбленне прыродных багаццяў і эксплуатацыя працы насельніцтва больш слабых і менш развітых краін, хоць імперыялісты і

(Працяг на 2-й стар.).

МІЖНАРОДНАЯ НАРАДА КАМУНІСТЫЧНЫХ І РАБОЧЫХ ПАРТЫЙ

ЗА ЎМАЦАВАННЕ ЗГУРТАВАНАСЦІ КАМУНІСТАЎ, ЗА НОВЫ ЎЗДЫМ АНТЫІМПЕРЫЯЛІСТЫЧНАЙ БАРАЦЬБЫ

(Працяг. Пачатак на 1-й стар.)

вымушаны цяпер дзейнічаць больш хітра, грабіць больш замаскіравана. Супраціўленне народаў краін, якія вызваліліся, палітыцы неакаланіялізму стварае новы важны фронт антыімперыялістычнай барацьбы.

Адна з самых сур'ёзных небяспек, якую нясе імперыялізм народам усяго свету, — гэта пагроза новай сусветнай вайны.

Мілітарызм заўсёды быў неад'емнай рысай імперыялізму. Але сёння ён дасягнуў сапраўды небывалых маштабаў. Імперыялізм — віноўнік таго, што праца многіх мільёнаў людзей, выдатныя дасягненні чалавечага розуму, таленту вучоных, даследчыкаў, інжынераў накіроўваюцца не на карысць чалавецтву, служаць не справе прагрэсу і пераўтварэння жыцця на зямлі, а выкарыстоўваюцца з варварскімі, рэакцыйнымі мэтамі, для патрэб вайны — гэтага найвялікшага бедства для народаў. Гэта, таварышы, не гучныя словы, а самыя рэальныя факты. Дастаткова сказаць, што ваенныя расходы ЗША на працягу апошніх пяці гадоў склалі амаль 350 мільярдаў долараў, гэта значыць на 20 працэнтаў больш, чым за ўсе гады другой сусветнай вайны. Але цяпер імперыялістычныя ўрады складаюць новыя планы нарошчвання ўзбраенняў, разлічаныя на цэлыя дзесяцігоддзі наперад. Іх ажыццяўленне ляжа новым вялікім цяжарам на плечы працоўных, павялічыць небяспеку ўзнікнення новай сусветнай вайны.

Толькі ў шасцідзесятыя гады ЗША і іншыя імперыялістычныя дзяржавы ўчынілі ўзброеныя напады на В'етнам, Кубу, Панаму, Дамініканскую Рэспубліку, арабскія краіны — гэты пералік можа быць прадоўжаны.

Палітыка авантур у спалучэнні з фактам накаплення галоўнымі імперыялістычнымі дзяржавамі запасаў зброі масавага знішчэння робіць імперыялізм нашых дзён пастаяннай пагрозай міру ва ўсім свеце, пагрозай для жыцця многіх мільёнаў людзей, для існавання цэлых народаў. Таму барацьба супраць імперыялізму ёсць у той жа час барацьба за вызваленне чалавецтва ад пагрозы сусветнай тэрмаядзернай вайны. Узначаліць барацьбу народных мас за трывалы мір — адна з важнейшых задач міжнароднага камуністычнага руху, і значэнне гэтай задачы ў нашы дні не толькі не змяншаецца, але пастаянна ўзрастае.

Мы мяркуем, што было б велізарнай памылкай дапусціць недаацэнку ваеннай небяспекі, якая ствараецца імперыялізмам, і перш за ўсё галоўнай сілай сусветнай рэакцыі — імперыялізмам ЗША. Трэба, каб мільёны людзей зразумелі, што нясуць чалавецтву імперыялістычная палітыка развязвання войнаў, існаванне агрэсіўных блокаў, курс на рэвізію дзяржаўных граніц, якія скласліся, падрыўная дзейнасць супраць краін сацыялізма і прагрэсіўных рэжымаў у маладых нацыянальных дзяржавах. Наша задача — дабівацца, каб народы не толькі зразумелі ўсю небяспеку гэтай палітыкі імперыялістаў, але і памножылі свае намаганні ў барацьбе за тое, каб сарваць агрэсіўныя задумы імперыялізму.

Важнейшая форма барацьбы супраць пагрозы развязвання імперыялізмам новай сусветнай вайны — гэта арганізацыя калектыўнага адпору дзеянням агрэсараў у выпадках, калі яны ў тым ці іншым раёне свету пачынаюць ваенныя авантуры. Самы яркі прыклад таго — адпор, які атрымала агрэсія ЗША ў В'етнаме. Гераічная барацьба в'етнамскага народа супраць інтэрвентаў злілася ў адно з рашучай і эфектыўнай ваеннай і эканамічнай дапамогай СССР і іншых краін сацыялізма, з шырокім народным рухам салідарнасці з ахвярамі агрэсіі, які разгарнуўся амаль ва ўсіх краінах свету, уключаючы і ЗША. Усё гэта прыводзіць да таго, што агрэсарам не ўдаецца дабіцца сваіх мэт, а развязаная імі вайна ператвараецца ў дэманстрацыю іх банкруцтва.

Вось, таварышы, нагляднае сведчанне таго, што калі камуністы розных краін дзейнічаюць у адным напрамку і мабілізуюць на актыўную барацьбу шырокія народныя масы, то агрэсіўныя акцыі імперыялізму чакае правал.

Сёння імперыялізму процістаяць магутныя сілы. Яны вядуць супраць яго няспынныя наступальныя баі. Дазвольце спыніцца на некаторых пытаннях барацьбы супраць імперыялізму асноўных рэвалюцыйных атрадаў сучаснасці.

Таварышы! Усе мы зыходзім з таго, што **сусветная сістэма сацыялізма — вядучая рэвалюцыйная сіла і апора антыімперыялістычнага руху.** Чым вастрэйшым робіцца процiборства новага і старога свету, тым большае значэнне набываюць выкарыстанне ўсіх магчымасцей, закладзеных у новым грамадскім ладзе, умацаванне магутнасці сацыялістычных краін, шырокая і ўсебаковая каардынацыя іх намаганняў.

Шасцідзесятыя гады зоймуць у гісторыі сусветнага сацыялізма асаблівае месца. Іменна ў гэта дзесяцігоддзе многія брацкія краіны завяршылі стварэнне асноў сацыялізма і перайшлі да будаўніцтва развітага сацыялістычнага грамадства. Становячыся больш сталым, сацыялістычны лад усё паўней раскрывае перавагі сваёй эканамічнай і сацыяльна-палітычнай арганізацыі, уласцівага яму сапраўднага дэмакратызму. Усё гэта — рэальны, важкі ўклад у нашу агульную справу — справу ўмацавання антыімперыялістычнага фронту.

З гэтага ж пункту погляду мы разглядаем і такую першараднай важнасці праблему, як умацаванне адзінства сацыялістычных дзяржаў. Нельга не бачыць, што, нягледзячы на пэўныя цяжкасці, ідзе здаровы працэс кансалідацыі краін сацыялізма — працэс, які знаходзіць канкрэтнае ўвасабленне ў развіцці ўсебаковага супрацоўніцтва паміж імі.

Такое супрацоўніцтва — важны фактар развіцця кожнай сацыялістычнай краіны. Разам з тым — і гэта трэба падкрэсліць асобна — яно з'яўляецца магутнай зброяй антыімперыялістычнай барацьбы, яно памнажае сілы ўсіх барацьбітоў за мір і сацыялізм.

У нашы дні становішча на фронце антыімперыялістычнай барацьбы ў многім вызначаецца ходам эканамічнага спаборніцтва сацыялізма з капіталізмам. Можна з задавальненнем сказаць, што ў гэтай галіне краіны сацыялізма дабіліся немалых дасягненняў. Калі ўзяць, напрыклад, краіны, якія ўваходзяць у Савет Эканамічнай Узаемадапамогі, то за апошнія дзесяць гадоў іх нацыянальны даход павялічыўся на 93 працэнты, у той час як у развітых капіталістычных дзяржавах нацыянальны даход за гэты ж перыяд узрос на 63 працэнты. Займаючы 18 працэнтаў тэрыторыі і маючы ўсяго 10 працэнтаў насельніцтва зямнога шара, краіны СЭУ выпускаюць цяпер прыкладна трэць сусветнай прамысловай прадукцыі. На гэтай аснове расце жыццёвы ўзровень працоўных, павялічваюцца магчымасці для далейшага паспяховага развіцця эканомікі, навукі і культуры.

Адначасова працягваецца паглыбленне і ўдасканаленне эканамічнага супрацоўніцтва паміж краінамі сацыялізма. Прычым у гэтай галіне, як і ў галіне развіцця народнай гаспадаркі асобных краін, галоўны ўпор цяпер робіцца на якасны бок, на павышэнне эфектыўнасці грамадскай вытворчасці і эканамічных сувязей. Іменна вырашэнню гэтай задачы закліканы служыць эканамічныя рэформы, якія ажыццяўляюцца ў еўрапейскіх сацыялістычных краінах. Гэтым жа мэтам служыць і комплексная, доўгатэрміновая праграма далейшага развіцця сацыялістычнай інтэграцыі, асноўныя напрамкі якой вызначаны на спецыяльнай сесіі Савета Эканамічнай Узаемадапамогі, якая адбылася нядаўна ў Маскве.

Каб выканаць гэтыя рашэнні, трэба будзе нямала папрацаваць. Але мы на правільным шляху. І мы ўпэўнены, што, ідучы па ім, садружнасць брацкіх краін паскорыць перамогу над капіталізмам у эканамічнай галіне. Вырашэнне гэтай задачы адпавядае інтарэсам не толькі саміх сацыялістычных краін, але і інтарэсам сусветнай рэвалюцыйнай барацьбы ў цэлым.

Важным фактарам антыімперыялістычнай барацьбы з'яўляецца знешнепалітычнае супрацоўніцтва сацыялістычных дзяржаў. Такое супрацоўніцтва, як паказвае практыка, павялічвае ўплыў сацыялізма на ход сусветных падзей, садзейнічае ўзрастанню яго ролі ў барацьбе супраць імперыялізму.

Асабліва трэба адзначыць работу, праведзеную ў гэтых адносінах у рамках арганізацыі Варшаўскага Дагавору, гэтага надзейнага інструменту абароны сацыялізма і міру. На працягу раду гадоў на сесіях Палітычнага Кансультатыўнага камітэта гэтай арганізацыі калектыўна разглядаліся ключавыя праблемы міжнароднага жыцця — праблемы, якія непасрэдна звязаны з умацаваннем міру і развіццём мірнага супрацоўніцтва паміж народамі, з барацьбой супраць агрэсіўнай палітыкі імперыялізму. Гэта сумесная работа дапамагла нашым краінам дабіцца ў радзе пытанняў значных поспехаў, якія ўмацоўваюць міжнародныя пазіцыі сацыялізма, справу міру ў Еўропе і ва ўсім свеце.

Барацьба сацыялістычных краін супраць імперыялізму — барацьба не толькі эканамічная і ідэйна-палітычная. Імперыялізм, які быў і застаецца агрэсіўным па сваёй прыродзе, пастаянна павялічвае сваю ваенную машыну і, як паказалі падзеі ў В'етнаме, гатовы пусціць яе ў ход. Для абароны сацыялістычных заваёў патрэбна і сіла, прычым сіла немалая. Вось чаму КПСС, як і іншыя брацкія партыі, пастаянна клапоціцца аб няўхільным росце абароннай магутнасці сацыялістычных дзяржаў, аб іх цесным супрацоўніцтве ў галіне абароны. У гэтым годзе прыняты важныя рашэнні па ўдасканаленню кіравання Узброенымі сіламі Варшаўскага Дагавору. Сістэматычна адпрацоўваецца ўзаемадзеянне ўзброеных сіл саюзных краін, расце іх баявое майстэрства. Арміі краін Варшаўскага Дагавору і іншых сацыялістычных дзяржаў аснашчаюцца навейшай ваеннай тэхнікай.

Так, таварышы, ва ўпартай барацьбе са светам імперыялізму калектыўнымі намаганнямі выкоўваецца магутная зброя абароны сацыялістычных дзяржаў. Гэта разам з тым зброя свабоды для тых, хто вядзе ўзброеную барацьбу з імперыялізмам. Наша магутнасць — гэта апора міру для ўсіх, хто змагаецца супраць пагрозы новай сусветнай вайны. Абараняючы сацыялізм і мір, мы абараняем будучыню чалавецтва.

Ядром, цэментуючай асновай развіцця шматбаковага супрацоўніцтва сацыялістычных дзяржаў служаць актыўныя сувязі паміж кіруючымі камуністычнымі партыямі. За апошнія гады кантакты паміж кіраўніцтвам нашых партый набылі больш аператыўны, таварыскі і дзелавы характар. Практычна ўсе колькі-небудзь істотныя праблемы, якія маюць агульную цікавасць, абмяркоўваюцца калектыўна. Гэта, натуральна, дапамагае выпрацоўцы найбольш эфектыўных рашэнняў, прадухіляе магчымыя памылкі, паглыбляе ўзаемаразуменне паміж намі.

Камуністычныя партыі краін сацыялізма вырашаюць адказныя задачы. Высока несучы сцяг марксізма-ленінізма, камуністы, народы брацкіх краін памнажаюць поспехі ў развіцці эканомікі, навукі, культуры, у стварэнні новых форм сапраўднага народаўладдзя. Значэнне гэтай дзейнасці, якая стварае правобраз будучага жыцця ўсяго чалавецтва, сапраўды цяжка пераацаніць.

Мы падтрымліваем і будзем падтрымліваць сяброў з сацыялістычных краін, якія знаходзяцца ў складаных умовах, — в'етнамскіх таварышаў, якія вось ужо некалькі гадоў кіруюць гераічнай бітвай супраць амерыканскіх агрэсараў; камуністаў Кубы, якія ў абстаноўцы няспынных дыверсій, эканамічнай блакады і палітычнага націску з боку імперыялізму ЗША мужна вядуць будаўніцтва сацыялізма; Працоўную партыю Карэі, якая вымушана адбіваць няспынныя правакацыі амерыканскіх імперыялістаў і іх сеульскіх марыянетак. Мы нязменна падтрымліваем і цесна супрацоўнічаем з ГДР, якая непасрэдна процістаіць германскаму рэваншызму.

Дазвольце ад усяго сэрца пажадаць далейшых перамог камуністам усіх брацкіх сацыялістычных дзяржаў, якія ўмацоўваюць сваімі справамі агульны фронт нашай барацьбы супраць імперыялізму.

Таварышы! Поспехі сусветнага сацыялізма неаспрэчныя. Разам з тым вядома, што ў развіцці сусветнай сістэмы сацыялізма ёсць і цяжкасці. Дазвольце спыніцца на гэтым пытанні крыху больш падрабязна.

У свой час Ленін падкрэсліваў, што дарога да сацыялізма «ніколі прамой не будзе, яна будзе неверагодна складанай» (Поўны збор твораў, т. 36, стар. 47). КПСС, якой давялося першай пракладваць шлях да сацыялізма, па сваім вопыту добра ведае, што гэты шлях нялёгкі. Гутарка ж ідзе аб карэннай ломцы многіх векавых традыцый, якая закранае інтарэсы ўсіх класаў і сацыяльных груп, аб стварэнні зусім новага тыпу грамадскіх сувязей, аб выхаванні людзей з новай псіхалогіяй, новым светапоглядам. Гутарка ідзе, — асабліва калі мець на ўвазе адносіны паміж дзяржавамі, — аб пераадоленні нацыянальнай варожасці і недавер'я, якія складваліся стагоддзямі.

Жыццё, практыка сацыялістычных пераўтварэнняў паказалі, што ўзяцце пралетарыятам у свае рукі палітычнай улады, абагульненне сродкаў вытворчасці ствараюць толькі аб'ектыўныя перадумовы, аб'ектыўныя магчымасці для вырашэння ўсіх гэтых праблем. А як гэтыя магчымасці рэалізуюцца на практыцы, — залежыць у першую чаргу ад кіруючых камуністычных партый, ад іх умення па-марксісцку, па-ленінску вырашаць складаныя задачы, якія ставіць жыццё. Такое ўменне адразу не прыходзіць. Яно прыходзіць як вынік абагульнення практычнага вопыту народа, як вынік роздумаў, аналізу пройдзенага шляху і магчымых перспектыў.

Але справа не толькі ў аб'ектыўнай складанасці самога працэсу будаўніцтва сацыялізма і новых адносін паміж сацыялістычнымі краінамі. Многія цяжкасці, з якімі гэтыя краіны сутыкаюцца ў сваім развіцці, цесна звязаны з пастаянным імкненнем імперыялізму рабіць націск на свет сацыялізма — націск эканамічны, палітычны, ідэалагічны. Спробы імперыялістаў падарваць знутры пазіцыі сацыялізма, унесці элементы разладу і адчужанасці ў адносіны паміж сацыялістычнымі краінамі не спыняюцца ні на адзін дзень. І там, дзе прытупляецца пільнасць, дзе камуністы недаацэньваюць неабходнасць класавага падыходу да грамадскіх з'яў, падкопы імперыялізму прыводзяць да поўнага выніку: актывізуюцца праваапартуністычныя і навят адкрыта антысацыялістычныя элементы, узмацняюцца нацыяналістычныя настроі.

Аднак ніякія складанасці, што ўзнікаюць на шляху будаўніцтва сацыялізма ў той ці іншай краіне, не маглі і не могуць адмяніць генеральных прынцыпаў сацыялістычнага развіцця. Практыка сацыялістычных краін яшчэ раз пацвердзіла значэнне ідэй Маркса і Леніна аб тым, што развіццё сацыялістычнага грамадства адбываецца на аснове агульных заканамернасцей, што на ўсім працягу пераходу ад капіталізму да сацыялізма непазбежна дыктатура пралетарыяту ў той ці іншай форме, гэта значыць кіраўніцтва будаўніцтвам сацыялізма з боку рабочага класа.

Увесь вопыт палітычнай барацьбы яшчэ і яшчэ раз паказвае, што перамога тэндэнцыі да ўмацавання брацкіх адносін паміж сацыялістычнымі дзяржавамі, прагрэс самога сацыялістычнага ладу непарыўна звязаны з умацаваннем кіруючай ролі камуністычных партый у будаўніцтве сацыялізма і камунізма. Наша партыя высока цэніць рашучую барацьбу, якую вядуць камуністы брацкіх краін супраць любых спроб аслабіць кіруючую ролю кампартый, падмяніць сацыялістычную дэмакратыю палітычным лібералізмам буржуазнага характару, размыць пазіцыі сацыялізма. Быць па-ленінску цвёрдымі ў абароне і адстойванні прынцыпаў сацыялізма — такі ўрок, які дае нам жыццё.

Мы поўнасцю згодны са сфармуляваным у праекце Асноўнага дакумента палажэннем аб тым, што галоўным напрамкам у справе згуртавання сацыялістычнай сістэмы з'яўляецца няўхільнае ажыццяўленне прынцыпаў сацыялістычнага інтэрнацыяналізму, правільнае спалучэнне нацыянальных і інтэрнацыянальных задач сацыялістычных дзяржаў, развіццё іх брацкай узаемадапамогі і ўзаемападтрымкі пры паслядоўным захаванні раўнапраўя ўсіх краін сацыялізма, іх суверэнітэту і незалежнасці, неўмяшання ў іх унутраныя справы.

Сусветны сацыялізм убірае ў сябе ўсё багацце і разнастайнасць рэвалюцыйных традыцый і вопыту, які нарадзіла творчасць працоўных розных краін. У гэтай сувязі мы хочам сказаць, што наша партыя пастаянна вывучае гэты вопыт, выкарыстоўвае ўсё каштоўнае, што можа быць ужыта ва ўмовах Савецкага Саюза, усё тое, што сапраўды садзейнічае ўмацаванню сацыялістычнага ладу, узбагачае праверанымі на міжнародным вопыце агульныя заканамернасці яго будаўніцтва.

Ніхто не можа адмаўляць, што кіруючымі камуністычнымі партыямі праведзена і праводзіцца велізарная работа гістарычнага значэння. Вядома, нельга сказаць, што знойдзены шляхі вырашэння ўсіх праблем, што мы ўсё ведаем і ўсё ўмеем. Жыццё не стаіць на месцы. На змену вырашаным праблемам прыходзяць іншыя, звязаныя з неабходнасцю далейшага ўдасканальвання сацыялістычных грамадскіх адносін. КПСС, як і іншыя кампартыі краін сацыялізма, імкнецца вырашаць гэтыя праблемы своечасова і творча, паслядоўна кіруючыся прынцыпамі марксізма-ленінізма, улічваючы канкрэтныя ўмовы сваёй краіны і міжнародную абстаноўку.

Дабіваючыся далейшага ўмацавання брацкіх адносін паміж суверэннымі і раўнапраўнымі сацыялістычнымі дзяржавамі, мабілізуючы працоўных на новыя перамогі ў будаўніцтве сацыялізма і камунізма, камуністычныя партыі, якія кіруюць будаўніцтвам новага грамадства, выконваюць абавязак перад сваімі народамі і свой інтэрнацыянальны абавязак перад рабочым класам усяго свету.

Таварышы! **Адзін з рашаючых участкаў антыімперыялістычнай барацьбы праходзіць, зразумела, у саміх капіталістычных краінах.** Удары, якія рэвалюцыйныя сілы наносяць па імперыялізму ў саміх яго цытадэлях, вельмі важныя для ўсяго сусветнага развіцця. Шасцідзесятыя гады ўнеслі шмат новага і на гэтым фронце барацьбы.

Бясспрэчным фактам з'яўляецца абвастрэнне класавай барацьбы ў капіталістычным свеце. Дастаткова сказаць, што ў развітых капіталістычных краінах з 1960 па 1968 год уключна прынялі ўдзел у забастовачнай барацьбе ў агульнай складанасці звыш 300 мільёнаў чалавек супраць 150 мільёнаў за папярэднія 14 гадоў. Ужо адзін гэты факт даказвае негрунтоўнасць сцвярджэнняў аб аслабленні баявога духу рабочага класа.

Важна, таварышы, падкрэсліць і другую асаблівасць гэтага перыяду. Калі яшчэ нядаўна ў капіталістычным свеце былі краіны, якія буржуазія разглядала як ачагі так званага «сацыяльнага міру», то цяпер такіх краін наогул няма. Барацьба працоўных за свае надзённыя інтарэсы кіпіць усюды — ад ЗША, дзе ў мінулым годзе было каля 5 тысяч забастовак, да Японіі, дзе ў «веснавым наступленні» працоўных у тым жа годзе прынялі ўдзел 14 мільёнаў чалавек; ад Францыі, дзе ў маі — чэрвені 1968 года баставала каля 10 мільёнаў чалавек, і Італіі, дзе ва ўсеагульнай забастоўцы ў лютым 1969 года ўдзельнічалі 18 мільёнаў, да Уругвая і Чылі, дзе зноў і зноў успыхваюць масавыя забастоўкі і дэманстрацыі працоўных.

Вельмі вялікае значэнне мае тое, што бастуючым усё часцей удаецца навязваць капіталістам свае патрабаванні. Гэта ўсяляе ў працоўных веру ў свае сілы, стымулюе далейшае развіццё і расшырэнне фронту барацьбы. Рабочы клас наглядна пераконваецца ў тым, што хоць буржуазія ўсё яшчэ робіць контратакі, але сілы ў яе далёка не тыя, што былі калісьці.

Ва ўмовах змянення суадносін сіл на сусветнай арэне і абвастрэння класавай барацьбы ў буржуазных краінах капіталізму прыходзіцца выкарыстоўваць новыя сродкі і метады барацьбы, якія ў многім, здавалася б, нават супярэчаць прывычным «класічным» рысам капіталістычнай сістэмы. Імкнучыся ўмацаваць свае сацыяльныя тылы, капіталісты побач з метадамі падаўлення ідуць на частковае задавальненне патрабаванняў працоўных, — гэты, паводле вызначэння Леніна, спосаб «уступак няважнага, захавання важнага» (т. 31, стар. 158), сеюць ілюзіі, быццам рабочы клас можа дабіцца ажыццяўлення сваіх спадзяванняў на шляхах пагадненняў з прадпрыемцамі, без рэвалюцыйнага пераўтварэння грамадства, у рамках капіталістычнага ладу.

У многіх капіталістычных краінах нямала людзей трапляе ў палон гэтых ілюзій. Гэта ж факт, напрыклад, што ў ходзе выбараў значная частка рабочых аддае свае галасы кандыдатам-капіталістам і іх стаўленікам. Аднак, нягледзячы на ўсе хітрыкі капіталістаў, у ходзе сацыяльнай барацьбы ў шасцідзесятыя гады намеціліся такія зрухі на карысць рэвалюцыйных сіл, значэнне якіх цяжка пераацаніць.

У гэтай абстаноўцы перад камуністамі паўстаюць новыя праблемы і новыя задачы, паспяховае вырашэнне якіх у многім прадвызначыць далейшае развіццё барацьбы за рабочую справу.

Перш за ўсё, як правільна адзначаюць многія брацкія партыі, камуністычнаму руху неабходна зрабіць вывады з таго бясспрэчнага факта, што ў капіталістычным свеце рэзка ўзмацняецца напор шырокіх народных мас, якія патрабуюць сацыяльных змен. Пры гэтым характэрна, што класавая барацьба ўсё цясней пераплятаецца з выступленнямі працоўных супраць ваенных авантур імперыялістаў, супраць адраджэння фашызму, за захаванне і расшырэнне дэмакратычных свабод, за нацыянальную незалежнасць.

Рэзка абвастраецца антаганізм паміж імперыялізмам, які ўзмацняе сацыяльны прыгнёт, адмаўляе дэмакратыю, і народнымі масамі, што змагаюцца за свае жыццёвыя інтарэсы, імкнуцца да свабоды і дэмакратыі. У радзе краін нездавальненне ў народзе такое вялікае, што часам бывае дастаткова іскры, каб успыхнуў магутны сацыяльны выбух. Такія выбухі адбываюцца ўсё часцей, у тым ліку ў Злучаных Штатах, дзе спляліся ў тугі вузел вастрэйшыя сацыяльныя супярэчнасці, барацьба супраць вайны ў В'етнаме, барацьба за грамадзянскія правы неграў. Імперыялізм даўно ўжо не сутыкаўся з такімі бурнымі формамі сацыяльнага пратэсту і з агульнадэмакратычнымі выступленнямі такога маштабу і напалу, як сёння. Усё часцей разам з рабочым класам у гэту барацьбу актыўна ўступаюць шырокія масы сялянства, інтэлігенцыя, служачыя, студэнцтва, сярэднія слаі гарадскога насельніцтва.

У гэтых умовах у ходзе антыімперыялістычнай барацьбы ў развітых капіталістычных краінах немінуча ўзнікаюць элементы нечаканасці і стыхійнасці. Вопыт паказвае, што ў такой абстаноўцы асабліва важнае значэнне набывае праблема адносін рабочага класа са сваімі саюзнікамі. Гутарка ідзе як аб сумесным правядзенні тых ці іншых канкрэтных палітычных акцый, так і аб распрацоўцы планаў працяглага супрацоўніцтва на ўзаемна прыймальнай аснове.

Як правільна сказана ў праекце Асноўнага дакумента нашай Нарады, цяпер ствараюцца спрыяльныя перадумовы для аб'яднання ўсіх дэмакратычных плыняў у палітычны саюз, здольны рашаючым чынам абмежаваць ролю манаполій у эканоміцы краін, пакласці канец уладзе буйнога капіталу і ажыццявіць такія карэнныя пераўтварэнні, якія забяспечаць спрыяльныя ўмовы для барацьбы за сацыялізм.

Вядучая сіла саюза — рабочы клас. Толькі рабочы клас у стане прывесці гэты саюз да перамогі, узняць барацьбу на новую ступень, забяспечыўшы поўнае знішчэнне ўлады капіталу і перамогу сацыялізма. Ніякі іншы клас, ніякі іншы сацыяльны слой грамадства не з'яўляецца такім арганізаваным і моцным. Колькасць радоў рабочага класа велізарная. Яго рэвалюцыйны вопыт надзвычай багаты. Яго ідэйны, культурны і духоўны ўзровень расце з году ў год. Яго палітыка-маральны аўтарытэт у грамадстве нязмерна павысіўся.

Узмацняючы сваю работу ў радах рабочага класа, у тым ліку і сярод той, даволі значнай яго часткі, якая не ахоплена прафсаюзамі, камуністычныя партыі капіталістычных краін удзяляюць вялікую ўвагу сваёй дзейнасці ў самых розных масавых арганізацыях з удзелам рабочых — у каапераціі, у спартыўных таварыствах, у дэмакратычных колах рэлігійных арганізацый, што ўдзельнічаюць у барацьбе за мір, — словам, усюды, дзе ёсць масы працоўных.

Важнае значэнне захоўвае работа сярод сялянскіх мас капіталістычных дзяржаў. Працоўнае сялянства застаецца галоўным саюзнікам рабочага класа, нягледзячы на тое, што колькасць яго ў развітых капіталістычных краінах значна скарацілася. Працэс канцэнтрацыі сельскагаспадарчай вытворчасці ў руках буйных прадпрыемцаў вядзе да ўзмацнення разарэння дробных і сярэдніх фермераў і абвастрэння сацыяльных супярэчнасцей у вёсцы. 60-я гады ў многіх капіталістычных краінах азнаменаваліся буйнымі сялянскімі забастоўкамі, прычым сяляне, якія змагаюцца за свае правы, усё часцей выступаюць за адзінства дзеянняў з рабочым класам.

Па-новаму паўстаюць цяпер многія пытанні работы з інтэлігенцыяй, асабліва з той яе часткай, якая разам з рабочым класам занята ў прамысловасці і падвяргаецца ўсё большай эксплуатацыі. Прафесіі, якія патрабуюць разумовай працы, робяцца ўсё больш масавымі. Інжынерна-тэхнічная інтэлігенцыя ў капіталістычных краінах фарміруецца цяпер не толькі з прадстаўнікоў буржуазіі, але і з сярэдніх слаёў, а часткова і з прадстаўнікоў працоўных. Усё гэта ў значнай ступені мяняе адносіны інтэлігенцыі да капіталістычнага ладу, збліжае яе інтарэсы з інтарэсамі рабочага класа.

Камуністычныя партыі не могуць не ўлічваць гэтых змен. Як паказвае вопыт, узмацненне іх работы з інтэлігенцыяй павышае яе актыўнасць у антыімперыялістычнай барацьбе.

Натуральная тая вялікая ўвага, якую брацкія партыі ўдзяляюць цяпер рабоце сярод моладзі. Гэта ж факт, што маладое пакаленне ў краінах капіталу, у тым ліку студэнцтва, ахоплена рэвалюцыйным хваляваннем. Моладзь актыўна змагаецца супраць імперыялістычных войнаў, супраць мілітарызацыі буржуазнага грамадства, супраць спроб буржуазіі ўрэзаць дэмакратычныя правы працоўных.

У выступленнях моладзі, праўда, часта яшчэ адчуваецца недахоп палітычнага вопыту і сувязі з авангардам рэвалюцыйнай барацьбы. Таму яе выступленні нярэдка набываюць стыхійны характар і выражаюцца ў палітычна нясталых формах. Гэта спрабуюць выкарыстаць экстрэмісцкія, па сутнасці варожыя камунізму элементы, а часам і прамая агентура імперыялістаў. Можна не сумнявацца, аднак, што, авалодаўшы тэорыяй навуковага сацыялізма і ўзброіўшыся вопытам класавых бітваў, маладыя барацьбіты супраць імперыялізму здзейсняць вялікія справы.

Такім чынам, усё гаворыць аб тым, што магчымасці антыімперыялістычнай барацьбы расшыраюцца. Вопыт раду брацкіх партый, якія ўмела выкарыстоўваюць гэтыя новыя магчымасці, сведчыць аб тым, што перспектывы дзейнасці камуністаў у капіталістычных краінах шырокія. Аб гэтым, калі браць падзеі самага апошняга часу, сведчаць, напрыклад, галасы пятай часткі ўсіх выбаршчыкаў Францыі, аддадзеныя ў першым туры прэзідэнцкіх выбараў за вядомага дзеяча Французскай кампартыі, ветэрана міжнароднага камуністычнага руху таварыша Жака Дзюкло.

З павелічэннем магчымасцей антыімперыялістычнай барацьбы адпаведна ўзрастае роля камуністычных партый, іх работы ў масах. Ад дзейнасці камуністаў у многім будзе залежаць сусветнае развіццё ў заключнай трэці 20-га стагоддзя. Нельга не бачыць, што цяпер узмацняецца выспяванне не толькі матэрыяльных, але і сацыяльна-палітычных перадумоў для рэвалюцыйнай замены капіталізму новым грамадскім ладам, для сацыялістычных рэвалюцый.

Згуртоўваючы баявыя рады стойкіх рэвалюцыянераў, несучы марксісцка-ленінскую ідэалогію ў масы рабочых, аб'ядноўваючы вакол рабочага класа яго саюзнікаў, камуністы выконваюць сваю гістарычную місію ў барацьбе супраць імперыялізму, за перамогу сацыялізма.

Таварышы! Адзін з важных і актыўных атрадаў сусветнага антыімперыялістычнага фронту — гэта барацьбіты за нацыянальнае і сацыяльнае вызваленне ў краінах Азіі і Афрыкі.

Шасцідзесятыя гады ўнеслі значныя змены ў расстаноўку сіл у гэтай зоне свету. За гэты час 44 былыя калоніі заваявалі незалежнасць. Аднак пад ярмом каланіяльнага рабства знаходзіцца яшчэ больш чым 35 мільёнаў чалавек. Народы апошніх калоній вядуць гераічную, як правіла, узброеную барацьбу за сваё вызваленне. Савецкія камуністы цалкам і поўнасцю падтрымліваюць гэту справядлівую барацьбу.

Важным дасягненнем рэвалюцыйных сіл, сур'ёзным паражэннем імперыялізму з'яўляецца сацыялістычная арыентацыя раду маладых дзяржаў Афрыкі і Азіі. Гэтыя краіны дабіліся першых поспехаў у ажыццяўленні глыбокіх сацыяльна-эканамічных пераўтварэнняў. Тым самым на практыцы зноў пацвярджаецца ленінскі вывад аб тым, што ў нашу эпоху народы, якія вызваляюцца ад каланіяльнага прыгнёту, могуць ісці па шляху сацыяльнага прагрэсу, мінуючы капіталізм. Адной з важнейшых умоў, якія робяць такое развіццё магчымым, з'яўляецца супрацоўніцтва маладых прагрэсіўных дзяржаў з сацыялістычнымі краінамі.

Дзяржавы, якія сталі на шлях некапіталістычнага развіцця, уносяць рэальны ўклад у справу антыімперыялістычнай барацьбы. Праўда, такіх дзяржаў яшчэ нямнога і ў іх развіцці сустракаецца нямала цяжкасцей. Не гаворачы ўжо аб сур'ёзных унутраных праблемах, якія захоўваюцца, нельга забываць, што іменна супраць прагрэсіўных дзяржаў Афрыкі і Азіі перш за ўсё накіравана падрыўная палітыка імперыялізму на гэтых кантынентах. Але ніякія цяжкасці не могуць прынізіць значэння галоўнага факта: пакладзен пачатак прынцыпова новаму напрамку развіцця краін, якія вызваліліся. І іх прыклад будзе тым больш пераканаўчы, чым больш паспяхова будзе развівацца эканоміка, культура рэвалюцыйна-дэмакратычных краін, чым паўней стануць раскрывацца перавагі некапіталістычнага шляху.

Камуністы лічаць дапамогу і падтрымку гэтым маладым краінам адной з важнейшых задач сваёй міжнароднай палітыкі. Шырока вядома, якую работу ў гэтым напрамку праводзяць камуністычныя і рабочыя партыі сацыялістычных краін. Немалыя магчымасці ў гэтых адносінах маюць і брацкія партыі краін развітага капіталізму.

У выніку недастатковай арганізаванасці або пасіўнасці прагрэсіўных сіл у радзе краін былога каланіяльнага свету пасля абвяшчэння палітычнай незалежнасці ўладу захапілі рэакцыйныя элементы, цесна звязаныя з імперыялізмам. У некаторых з іх гаспадараць ваенныя дыктатуры, пануе тэрор супраць усіх прагрэсіўных сіл. Імперыялістычныя дзяржавы выкарыстоўваюць тэрыторыі многіх з гэтых краін для сваіх агрэсіўных мэт, у прыватнасці, для стварэння ваенных баз. Умовы барацьбы камуністаў і іх саюзнікаў у гэтых краінах у многім падобны да ўмоў каланіяльнага перыяду.

Аднак аб значнай частцы дзяржаў, якія вызваліліся ад каланіяльнай залежнасці, можна, бадай, сказаць, што іх далейшы шлях яшчэ не вызначыўся дастаткова выразна. Там ідзе напружаная барацьба за будучыню паміж прагрэсіўнымі сіламі і ўнутранай рэакцыяй, якую падтрымлівае імперыялізм. У гэтых краінах паглыбляецца працэс унутранага сацыяльнага размежавання. Працоўныя масы ўсё больш актыўна патрабуюць ажыццяўлення глыбокіх пераўтварэнняў, здольных на справе вырашыць карэнныя праблемы, якія хвалююць іх. У той жа час вярхі нацыянальнай буржуазіі, кіруючыся сваімі класавымі інтарэсамі, супраціўляюцца сацыяльнаму прагрэсу і правядзенню паслядоўнага антыімперыялістычнага курсу. На гэтай глебе разгортваецца ўсё больш вострая класавая барацьба.

Задачы, што стаяць цяпер перад краінамі, якія вызваліліся, складаныя і разнастайныя. Гутарка ідзе аб тым, каб замацаваць заваяваную незалежнасць, дабіцца стварэння самастойнай нацыянальнай эканомікі, пераадолець адсталасць, атрыманую ў спадчыну ад мінулага. Усё гэта можа быць дасягнута толькі на шляхах прагрэсіўнага сацыяльнага развіцця і паслядоўнай барацьбы супраць імперыялізму, на шляхах саюза з сацыялістычнымі краінамі і міжнародным рабочым рухам.

Імперыялізм вядзе актыўную дзейнасць, каб затармазіць рух да незалежнасці і сацыяльнага прагрэсу, захаваць свае былыя калоніі ў рамках капіталістычнай сістэмы, захаваць іх як аб'екты эксплуатацыі, хоць і ў змененых формах. Робячы стаўку на нацыяналізм і сепаратызм, імперыялістычныя сілы спрабуюць унутрана аслабіць краіны, якія сталі на шлях развіцця, процiпаставіць іх адна адной, ускладніць іх кантакты з сацыялістычным светам.

Усё гэта з'яўляецца сур'ёзнай пагрозай для будучыні маладых незалежных краін. Народы гэтых краін паступова ўсведамляюць, што неакаланіялізм не менш небяспечны, чым каланіялізм. А гэта азначае, што наперадзе — вастрэйшыя бітвы паміж барацьбітамі за сапраўдную свабоду і тымі, хто хацеў бы аблытаць маладыя нацыянальныя дзяржавы ланцугамі новага рабства. І ў гэтай барацьбе рашаючае значэнне набывае фарміраванне трывалага саюза ўсіх прагрэсіўных, усіх антыімперыялістычных сіл.

Сёння цэнтральнае пытанне рэвалюцыйнага працэсу ў Азіі і Афрыцы — гэта пытанне аб пазіцыі сялянства, якое складае там большасць насельніцтва.

(Працяг на 3-й стар.)

ЗА ЎМАЦАВАННЕ ЗГУРТАВАНАСЦІ КАМУНІСТАЎ, ЗА НОВЫ ЎЗДЫМ АНТЫІМПЕРЫЯЛІСТЫЧНАЙ БАРАЦЬБЫ

(Працяг. Пачатак на 1-й і 2-й стар.)

Сялянства гэтага раёна свету — магутная рэвалюцыйная сіла. Але гэта, як правіла, — стыхійная сіла, з усімі вынікаючымі адсюль ваганнямі, з усімі супярэчнасцямі ў ідэалогіі і палітыцы. Ды інакш пакуль што і быць не магло, таму што пераважная частка сялян да гэтага часу жыве там ва ўмовах жудаснай галечы і бяспраўя, непераадоленых феадальных, а часам і дафеадальных адносін.

Вопыт рэвалюцыйнага руху ў розных раёнах свету паказаў, што самы надзейны шлях эфектыўнага ўцягнення сялянства ў барацьбу супраць імперыялізму, за сапраўдны сацыяльны прагрэс — гэта стварэнне трывалага саюза паміж ім і рабочым класам. Такая задача стаіць і ў зоне нацыянальнага вызвалення.

Аднак гістарычная абстаноўка склалася так, што ў большасці дзяржаў Азіі і Афрыкі пакуль што няма буйной прамысловасці, яшчэ не сфарміраваўся рабочы клас. Там жа, дзе індустрыяльнае развіццё разгарнулася, рабочы рух заваяваў сур'ёзныя пазіцыі. Актыўна ўдзельнічае ў барацьбе і сельскагаспадарчы пралетарыят гэтых краін. Можна не сумнявацца, што наперадзе самае шырокае развіццё барацьбы рабочага класа маладых нацыянальных дзяржаў супраць імперыялізму і яго саюзнікаў. У канчатковым выніку іменна рабочы рух адыграе вызначальную ролю і ў гэтым раёне свету.

Саюз рабочага класа і сялянства дасць магчымасць давесці да канца нацыянальна-вызваленчыя рэвалюцыі, поўнасцю ліквідаваць спадчыну каланіялізму, зрабіць рух да сацыялізма больш упэўненым і мэтанакіраваным.

Вялікая адказнасць, якая кладзецца ў гэтай справе на нас, камуністаў. Ад камуністычнага руху патрабуецца велізарная ўвага да сялянскага саюзніка пралетарыяту, дадатковая распрацоўка некаторых аспектаў стратэгіі і тактыкі дастасавальна да спецыфічных умоў былых каланіяльных краін.

У сучасных умовах праблема адносін рабочага класа і сялянства былых каланіяльных краін мае ў значнай ступені міжнародны характар. Гутарка ідзе аб умацаванні саюза ўсяго міжнароднага рабочага класа з сялянствам, усімі працоўнымі маладых дзяржаў, якія вызваліліся. Гэта ўключае ў сябе і ўмацаванне рэвалюцыйнага саюза паміж нацыянальна-вызваленчым рухам, маладымі нацыянальнымі дзяржавамі і краінамі сацыялістычнай садружнасці, і развіццё самых цесных сувязей паміж барацьбітамі за нацыянальнае вызваленне і камуністычнымі партыямі, якія выступаюць як авангард міжнароднага рабочага класа.

У гэтай сувязі мы лічым вельмі важнымі кантакты і сувязі камуністычных партый з рэвалюцыйна-дэмакратычнымі партыямі краін, якія сталі на шлях развіцця. Гэтыя партыі і арганізацыі — нашы саратнікі ў барацьбе супраць імперыялізму, за сацыяльны прагрэс. КПСС мае цяпер кантакты і сувязі з 18 нацыянальна-дэмакратычнымі партыямі, а савецкія грамадскія арганізацыі звязаны з дэмакратычнымі арганізацыямі ўсіх краін гэтай зоны свету. Нам прадстаўляецца неабходным зрабіць усё, каб адносіны камуністычных партый з рэвалюцыйна-дэмакратычнымі партыямі і надалей мацнелі.

■

Такім чынам, таварышы, калі рэальна ацаніць цяперашні стан спраў у свеце, калі супаставіць развіццё імперыялізму, з аднаго боку, і ўсіх сіл, якія процістаяць яму, — з другога, то вывад можа быць толькі адзін — галоўныя лініі сусветнага развіцця па-ранейшаму вызначаюцца актыўнасцю сіл рэвалюцыі і сацыялізма, сіл міру і нацыянальна-вызваленчага руху.

Зразумела, камуністам не ўласцівы бесклапотнасць і самасупакоенасць. Мы добра ведаем, што наперадзе — напружаная барацьба на самых розных участках. І роля рэвалюцыйнага авангарда рабочага класа заключаецца ў тым, каб не адрывацца ад рэальных умоў гэтай барацьбы, правільна вызначаць яе асноўныя этапы і рухаючыя сілы, узнімаць масы на бой супраць імперыялізму.

Для камуністычных і рабочых партый барацьба супраць імперыялізму неаддзельная ад барацьбы за нашы канчатковыя мэты, за заваяванне палітычнай улады рабочым класам у саюзе з усімі іншымі атрадамі працоўных, за сацыялізм. Ключ да поспеху мы бачым у згуртаванні камуністаў усяго свету, ва ўмацаванні саюза ўсіх антыімперыялістычных сіл.

II.

НЕКАТОРЫЯ ПРАБЛЕМЫ КАМУНІСТЫЧНАГА РУХУ І АДЗІНСТВА ДЗЕЯННЯЎ У БАРАЦЬБЕ СУПРАЦЬ ІМПЕРЫЯЛІЗМУ

Таварышы! Камуністычная партыя Савецкага Саюза з найвялікшай увагай і павагай адносіцца да той вялікай работы, якую праводзяць нашы зарубежныя таварышы.

Вопыт гістарычнага развіцця многіх краін, вопыт класавай барацьбы пераканаўча паказаў, якой неабходнай для чалавецтва з'яўляецца дзейнасць камуністычных партый, якая плённа ідзе на грамадскага развіцця. Кіруючыся марксісцка-ленінскай тэорыяй, камуністычныя партыі асвятляюць народам шлях да камуністычнай будучыні. Яны ўзнімаюць народы на барацьбу, яны непахісна ідуць на чале масавых рухаў, што выступаюць за вялікія мэты сацыяльнага прагрэсу. Камуністы — заўсёды ў авангардзе барацьбітоў за надзейныя правы працоўных, за мір. Яны высока нясуць непераможны сцяг сацыялістычных ідэй.

Савецкія камуністы, дарога якіх да сацыялістычнай рэвалюцыі была складанай і цяжкай, добра разумеюць, якое пастаяннае напружанне, рашучасць і гібкасць, цвёрдасць духу, гатоўнасць у любы момант ахвяраваць усім для справы партыі патрабуюцца ад рэвалюцыйных байцоў, якія дзейнічаюць твар у твар з класавым ворагам. Гэтыя якасці камуністаў асабліва важныя ў наш час — час напружаных і ўпартых класавых бітваў.

Поспехі, якіх дабіліся камуністычныя партыі, бясспрэчныя. Але наша Нарада правільна сканцэнтроўвае сваю ўвагу на невырашаных задачах, на новых магчымасцях антыімперыялістычнай барацьбы, на цяжкасцях, якія ўзнікаюць на яе шляху. А такія цяжкасці існуюць, і часткі з іх звязана са становішчам спраў у самім нашым руху, які перажывае складаны перыяд у сваім развіцці. У некаторых яго звеннях сур'ёзна парушылася адзінства. Асобныя брацкія партыі пацярпелі няўдачы і нават паражэнні.

Прычыны гэтых цяжкасцей розныя.

Адна з іх звязана з тым, што ў сучасных умовах, калі пад націскам сацыялізма, усіх рэвалюцыйных сіл адбываецца велізарная сацыяльная ломка асноў старога свету, супрацьдзеянне буржуазіі ўзрастае. Для абароны сваіх пазіцый яна выкарыстоўвае ўсе эканамічныя і палітычныя магчымасці дзяржаўна-манапалістычнага капіталізму. Антыкамунізм у капіталістычных краінах узняты на ўзровень дзяржаўнай палітыкі. Стаўка на разлажэнне камуністычнага і ўсяго рэвалюцыйнага руху знутры складае цяпер адзін з важнейшых напрамкаў класавай стратэгіі імперыялізму.

Другая прычына гэтых цяжкасцей заключаецца ў тым, што ў актыўнае палітычнае жыццё ўцягваюцца ўсё новыя мільёны людзей, якія належаць да розных сацыяльных слаёў. Многія з іх прыходзяць у палітыку з вялікім зарадам рэвалюцыйнай энергіі, але разам з тым і з даволі няпэўнымі ўяўленнямі аб шляхах вырашэння хвалюючых іх праблем. Адсюль адбываюцца іх ваганні — ад бурных палітычных выбухаў да палітычнай пасіўнасці, ад рэфармісцкіх ілюзій да анархісцкай нецярплівасці. Усё гэта ўскладняе дзейнасць кампартый, павялічвае і колькасць іх задач, і аб'ём патрабаванняў да іх практычнай работы. У такой абстаноўцы, каб валодаць развіццём падзей, вырашаць пытанні, выходзячы не толькі з надзённых задач дня, але і з перспектыўных інтарэсаў рэвалюцыйнага руху, ад камуністычнай партыі патрабуецца марксісцка-ленінская цвёрдасць і прынцыповасць, творчы падыход да праблем грамадскага развіцця. Інакш непазбежны сур'ёзныя памылкі ў палітыцы.

Мы не можам прайсці міма рознагалоссяў, якія існуюць сёння ў камуністычным руху, зрабіць выгляд, быццам іх не існуе. Гэтыя рознагалоссі ў многім выкліканы пранікненнем у камуністычны рух рэвізіянісцкіх уплываў як правага, так і «левага» кірунку. І гэтыя ўплывы адчуваюцца зусім не толькі ў сферы «чыстай» тэорыі. Рэвізіянізм у тэорыі пракладае шлях апартуністычнай практыцы, якая наносіць прамую шкоду антыімперыялістычнай барацьбе. Бо рэвізіянізм — гэта адступленне ад пралетарскіх класавых пазіцый, гэта падмена марксізма-ленінізма рознымі буржуазнымі і дробнабуржуазнымі канцэпцыямі старога і мадэрнісцкага ладу.

Мы падзяляем пазіцыю брацкіх партый, якія ў сваіх рашэннях звяртаюць увагу на неабходнасць рашучай барацьбы супраць гэтай небяспекі. Камуністычныя партыі справядліва лічаць, што інтарэсы іх уласнага згуртавання, інтарэсы ўсяго антыімперыялістычнага руху настойліва патрабуюць умацавання барацьбы супраць рэвізіянізму і апартунізму як справа, так і «злева». Прынцыповасць у гэтым пытанні заўсёды была важнейшай умовай умацавання камуністычнага руху. Гэта ўмова і сёння, бо ўзнімаецца камуністычнай партыяй у класавай барацьбе.

Правы апартунізм азначае спаўзанне на ліквідатарскія пазіцыі, згодніцтва з сацыял-дэмакратызмам у палітыцы і ідэалогіі. У сацыялістычных краінах правы апартунізм даходзіць да адмаўлення кіруючай ролі марксісцка-ленінскай партыі, што можа павесці да здачы заваяваных сацыялістычных пазіцый, да капітуляцыі перад антысацыялістычнымі сіламі.

«Левыя» апартуністы, прыкрываючыся ультрарэвалюцыйнай фразай, штурхаюць масы на авантурыстычныя дзеянні, а партыю — на сектанцкі шлях, які паралізуе яе здольнасць згуртоўваць барацьбітоў супраць імперыялізму.

Пры ўсім адрозненні адно ад другога адхіленні ад марксізма-ленінізма ўправа або «ўлева» вядуць у канчатковым выніку да аднолькава шкодных вынікаў: аслабляюць баяздольнасць камуністычных партый, падрываюць рэвалюцыйныя пазіцыі рабочага класа і адзінства антыімперыялістычных сіл.

Аб'ядноўваючай прыкметай «левага» і правага апартунізму нярэдка з'яўляюцца ўступкі нацыяналізму, а часам і прамы пераход на нацыяналістычныя пазіцыі. У. І. Ленін даўно раскрыў гэту сувязь. «Ідэйна-палітычная блізкасць, сувязь, нават тоеснасць апартунізму і сацыял-нацыяналізму, — пісаў ён, — не падлягае ніякаму сумненню» (т. 26, стар. 151).

Вядома, барацьба супраць апартунізму і нацыяналізму ў тых ці іншых краінах — гэта перш за ўсё сфера кампетэнцыі адпаведных брацкіх партый. Ні адна з іх не можа паспяхова рухацца наперад, калі не вядзе паслядоўнай і рашучай барацьбы за чысціню марксісцка-ленінскіх прынцыпаў. Але таксама правільна, што, калі гэту барацьбу перастаюць весці ў тым ці іншым звяне нашага руху, гэта адбіваецца на ім у цэлым.

Яркім прыкладам таго, якую шкоду агульнай справе камуністаў можа нанесці адыход ад марксізма-ленінізма, разрыў з інтэрнацыяналізмам, служыць пазіцыя кіраўніцтва Кампартыі Кітая.

Шчыра кажучы, яшчэ нядаўна ў нас не было намеру закранаць на Нарадзе гэта пытанне. Аднак падзеі апошняга часу і перш за ўсё характар рашэнняў, прынятых IX з'ездам КПК, прымушаюць спыніцца на ім. Узнікла новая сітуацыя, якая аказвае сур'ёзнае адмоўнае ўздзеянне на ўсю сусветную абстаноўку і ўмовы барацьбы антыімперыялістычных сіл.

Цяперашняя палітычная платформа Пекіна сфарміравалася, як вы ведаеце, не сёння і не ўчора. Амаль дзесяць гадоў назад Мао Цзэ-дун і яго прыхільнікі пачалі атаку на прынцыпы навуковага камунізма. У шматлікіх выступленнях па пытаннях тэорыі кіраўніцтва КПК крок за крокам рэвізавала прынцыповую лінію камуністычнага руху. Яно проціпаставіла ёй свой асобы курс па ўсіх карэнных пытаннях сучаснасці.

Адначасова Пекін разгарнуў палітычную барацьбу супраць камуністычнага руху. Гэта барацьба пастаянна нарастала, набываючы ўсё больш рэзкія і адкрытыя формы. Ад палемікі з кампартыямі кіраўнікі КПК перайшлі да раскольніцкай, падрыўной дзейнасці, да актыўных спроб процістаўляць адна адной рэвалюцыйныя сілы сучаснасці. Ад згортвання сувязей з сацыялістычнымі краінамі — да варожых дзеянняў супраць іх. Ад крытыкі мірнага суіснавання — да арганізацыі ўзброеных канфліктаў, да палітыкі, якая падрывае справу міру.

IX з'езд КПК абазначыў новы этап эвалюцыі ідэйных і палітычных установак маазму. У новым статуце КПК ідэі Мао Цзэ-дуна аб'яўлены марксізмам-ленінізмам сучаснай эпохі. У кітайскай прапагандзе адкрыта абвяшчаецца задача «ўзняць сцяг ідэй Мао Цзэ-дуна над усім зямным шарам».

Усебаковы марксісцка-ленінскі аналіз класавага зместу падзей у Кітаі за апошнія гады і карэнняў цяперашняга курсу кіраўнікоў КПК, які ставіць пад пагрозу сацыялістычныя заваёвы кітайскага народа, — вялікая і сур'ёзная задача. КПСС, як і іншыя брацкія партыі, удзяляе ёй належную ўвагу. Аднак у святле задач, якія стаяць перад Нарадай, неабходна спыніцца тут перш за ўсё на міжнародных аспектах палітыкі кітайскага кіраўніцтва. Сказаць пра гэта тым больш важна, што нейкая частка прагрэсіўнай грамадскай думкі да гэтага часу яшчэ захоўвае веру ў рэвалюцыйныя імкненні цяперашняга кітайскага кіраўніцтва, верыць яго заявам аб тым, што яно вядзе барацьбу супраць імперыялізму.

Нам думаецца, што IX з'езд КПК дапамагае зразумець, супраць каго і за што ў сапраўднасці змагаецца кітайскае кіраўніцтва. На з'ездзе была дадзена ўстаноўка аб неабходнасці весці «бязлітасную барацьбу» перш за ўсё з так званым «сучасным рэвізіянізмам». А да гэтай катэгорыі, як вядома, у Пекіне адносяць зусім не рэвізіяністаў, а пераважную большасць сацыялістычных краін і камуністычных партый.

Вы памятаеце, што кітайскае кіраўніцтва абвінаваціла кампартыі Францыі, Індыі, Злучаных Штатаў Амерыкі, Італіі, Лацінскай Амерыкі і іншых краін у адмове «весці рэвалюцыю», у рэнегацтве і іншых смяротных грахах. «Здраднікі», «сацыял-штрэйкбрэхеры», «сацыял-імперыялісты» — такія ярлыкі навешваліся і навешваюцца многім з прадстаўленых тут партый. Усе прысутныя ведаюць, якімі знявагамі ў адрас усіх удзельнікаў гэтай Нарады кіраўніцтва КПК адказала на запрашэнне прыняць у ёй удзел.

Пекінскія кіраўнікі абвінавачваюць у «рэвізіянізме» ўсе партыі, якія не падзяляюць іх поглядаў і ўстановак. Супраць гэтых партый пускаюцца ў ход любыя сродкі — ад паклёпніцкіх абвінавачванняў у «змове з імперыялізмам» да арганізацыі раскольніцкіх падрыўных груп. Такія групы існуюць цяпер амаль у 30 краінах. Пекінскае кіраўніцтва імкнецца надаць ім характар арганізаванага руху.

Урон, які прыносіць раскольніцкая дзейнасць Пекіна, нельга недаацэньваць. Вопыт класавых бітваў апошняга перыяду наглядна паказаў, якую вялікую шкоду справе арганізаванай барацьбы рабочага класа, усіх працоўных наносіць дзейнасць Пекіна, якая штурхае на авантурыстычны шлях.

Барацьба за гегемонію ў камуністычным руху, супраць марксісцка-ленінскіх партый непарыўна звязана з вялікадзяржаўнымі імкненнямі цяперашняга пекінскага кіраўніцтва, з яго дамаганнямі на тэрыторыю іншых краін. Кітайскім рабочым і сялянам унушаецца думка аб месіянскай ролі Кітая. Ідзе масавая апрацоўка розумаў у духу шавінізму, злоснага антысаветызму. Дзецям выкладаюць геаграфію па падручніках і картах, якія адносяць да кітайскай дзяржавы землі іншых краін. «Галадаць і рыхтавацца да вайны», — вось на што арыентуюць цяпер кітайскі народ. Пры гэтым не пакідаюць сумнення, аб якой іменна вайне ідзе гутарка. Не больш як два дні назад пекінская газета «Гуанмін жыбао» выступіла з заклікам — «падрыхтавацца весці з савецкім рэвізіянізмам як звычайную, так і вялікую ядзерную вайну». Вядома, ад крыклівых заяў да рэальных магчымасцей — дыстанцыя немалога памеру. У Савецкага Саюза зусім дастаткова сіл, каб пастаяць за сябе, а ў савецкіх людзей моцныя нервы, і крыкам іх не спалохаеш. Але напрамак афіцыйнай кітайскай прапаганды гаворыць сам за сябе.

У святле ўсяго гэтага асаблівы сэнс набывае курс на мілітарызацыю Кітая. Мы не можам не супаставіць ліхаманкавыя ваенныя падрыхтаванні з распальваннем варожых сацыялістычным краінам шавіністычных настрояў, з агульным падыходам кіраўнікоў Кітая да праблем вайны і міру ў сучасную эпоху.

Відаць, многія з прысутных тут таварышаў памятаюць выступленне Мао Цзэ-дуна ў гэтай зале, на Нарадзе 1957 года. Са здзіўляючай лёгкасцю і цынізмам гаварыў ён пра магчымую гібель палавіны чалавецтва ў выпадку атамнай вайны. Факты гавораць аб тым, што маоцзэдунізм заклікае не да барацьбы супраць вайны, а, наадварот, да вайны, якую разглядае як пазітыўную гістарычную з'яву.

Спалучэнне палітычнага авантурызму кітайскіх лідэраў з пастаянна нагнятаемай імі атмасферай ваеннай істэрыі ўносіць новыя элементы ў міжнародную абстаноўку, не лічыцца з якімі мы не маем права.

Практычная дзейнасць Пекіна на міжнароднай арэне ўсё больш пераконвае нас у тым, што знешняя палітыка Кітая фактычна парвала з пралетарскім інтэрнацыяналізмам, страціла класавы сацыялістычны змест. Толькі гэтым можна вытлумачыць настойлівае імкненне паставіць на адну дошку Савецкі Саюз і амерыканскі імперыялізм. Больш таго, іменна супраць Савецкага Саюза і іншых сацыялістычных краін накіроўваецца цяпер вастрыё знешнепалітычнай дзейнасці Пекіна. Пачаўшы са скарачэння да мінімуму эканамічных сувязей з большасцю сацыялістычных дзяржаў, з адмовы ад палітычнага супрацоўніцтва з імі, кітайскія лідэры дайшлі да ўзброеных правакацый на савецкай граніцы. З Пекіна нават чуюцца правакацыйныя заклікі да савецкага народа «здзейсніць рэвалюцыю», змяніць грамадскі лад у нашай краіне.

Факты сведчаць аб тым, што кітайскае кіраўніцтва толькі гаворыць аб барацьбе супраць імперыялізму, на справе ж яно прама або ўскосна яму дапамагае. Дапамагае тым, што імкнецца расколоць адзіны фронт сацыялістычных дзяржаў. Дапамагае тым, што ў моманты вострых міжнародных крызісаў адыгрывае падбухторшчыцкую ролю, перашкаджае аслабленню міжнароднай напружанасці. Дапамагае тым, што імкнецца перашкодзіць згуртаванню шырокага антыімперыялістычнага фронту, імкнецца расколоць масавыя міжнародныя арганізацыі: маладзёжныя, жаночыя, навуковыя, рух прыхільнікаў міру, прафсаюзны рух і г. д.

Натуральна, што імперыялісты выкарыстоўваюць цяперашнюю знешнепалітычную арыентацыю Пекіна ў якасці адной з казырных карт у палітычнай барацьбе супраць сусветнага сацыялізма і вызваленчага руху.

Такім чынам: атака на Савецкі Саюз па ўсіх лініях, ілжывая прапаганда, паклёп на савецкі народ, на нашу сацыялістычную дзяржаву, на нашу Камуністычную партыю, распальванне нянавісці да СССР у кітайскім народзе, а цяпер і прымяненне зброі; запалохванне і шантаж у адносінах да іншых сацыялістычных дзяржаў і краін, якія сталі на шлях развіцця; заігрыванне з буйнымі капіталістычнымі дзяржавамі, у тым ліку з ФРГ, — вось як выглядае знешнепалітычная лінія сённяшняга Кітая!

Як вы ведаеце, таварышы, у сакавіку месяцы Савецкі ўрад, імкнучыся пакласці канец арганізаваным кітайскім бокам сутычкам на нашай граніцы, звярнуўся да ўрада Кітая з заклікам устрымлівацца ад дзеянняў на граніцы, якія могуць выклікаць ускладненні, вырашаць рознагалоссі, калі яны ўзнікаюць, у спакойнай абстаноўцы і шляхам перагавораў. Мы прапанавалі аднавіць у бліжэйшы час пачатыя ў 1964 годзе савецка-кітайскія кансультацыі па пагранічных пытаннях. Адначасова мы папярэдзілі, што спробы гаварыць з Савецкім Саюзам мовай зброі сустрэнуць цвёрды адпор.

Нядаўна кітайскі ўрад выступіў з заявай у адказ. Калі можна меркаваць па словах, кітайскі бок не адхіляе ідэі перагавораў. Выказваецца таксама згода пазбегнуць канфліктаў на граніцы, не адкрываць агню. Цяпер мы рыхтуем адпаведны адказ на гэту кітайскую заяву. Зразумела, гэты адказ, як і заява Савецкага ўрада ад 29 сакавіка, будзе цалкам адпавядаць нашай прынцыповай лініі — вырашаць рознагалоссі шляхам перагавораў і выступаць за раўнапраўнае і ўзаемнакарыснае супрацоўніцтва.

Аднак трэба сказаць, што заява ўрада КНР ні па свайму зместу, ні па свайму духу ніяк не можа быць названа канструктыўнай. У гэтым шматслоўным дакуменце поўна гістарычных фальсіфікацый, скажэнняў фактаў сучаснасці, поўна грубых варожых выпадаў супраць Савецкай краіны. Ён паўтарае неабгрунтаваныя прэтэнзіі тэрытарыяльнага характару да Савецкага Саюза, і мы рашуча адхіляем гэтыя прэтэнзіі.

Будучыня пакажа, ці сапраўды кітайскія кіраўнікі імкнуцца да перагавораў і хочуць дагаворанасці, і як разгорнуцца далей падзеі. Але мы не можам закрываць вочы на той факт, што правакацыі кітайскіх ваеннаслужачых на савецкай граніцы працягваюцца. Адначасова на аснове рашэнняў IX з'езда КПК па ўсяму Кітаю разгорнута небывалая па шырыні і інтэнсіўнасці антысавецкая кампанія. Кітайскі народ узмоцнена пераконваюць, быццам Савецкі Саюз хоча напасці на Кітай.

Няма неабходнасці абвяргаць такія выдумкі. Не толькі камуністы, але і ўсе сумленныя людзі свету добра ведаюць, што наш народ заняты мірнай творчай працай па будаўніцтву камуністычнага грамадства, што ён ні на каго не нападаў і нападаць не збіраецца.

Наш курс у адносінах да Кітая прынцыповы і паслядоўны. ЦК КПСС і Савецкі ўрад будуюць сваю палітыку на аснове доўгатэрміновай перспектывы. Мы памятаем аб тым, што карэнныя інтарэсы савецкага і кітайскага народаў супадаюць. Мы імкнуліся і будзем імкнуцца рабіць усё для таго, каб захаваць і падтрымаць сяброўскія пачуцці, якія ёсць у савецкім народзе ў адносінах да брацкага кітайскага народа і якія, як мы перакананы, ёсць таксама ў кітайскім народзе ў адносінах да Савецкага Саюза і іншых сацыялістычных краін.

Разам з тым мы не лічым магчымым абыходзіць маўчаннем антыленінскую, антынародную сутнасць палітычных і ідэйных установак цяперашніх кіраўнікоў Кітая. Мы будзем весці рашучую барацьбу супраць раскольніцкай палітыкі Пекіна, супраць яго вялікадзяржаўнага знешнепалітычнага курсу. Мы, зразумела, будзем рабіць усё, каб абараніць ад любых замахаў інтарэсы савецкага народа, які будуе камунізм.

Мы не атоесамляем выступленні і дзеянні цяперашняга кітайскага кіраўніцтва ні са спадзяваннямі і імкненнямі, ні з сапраўднымі інтарэсамі Камуністычнай партыі Кітая, усяго кітайскага народа. Мы глыбока перакананы, што не на шляхах барацьбы супраць СССР і іншых краін сацыялізма, супраць усяго камуністычнага руху, а на шляхах саюза і брацкага супрацоўніцтва з імі можа быць дасягнута сапраўднае нацыянальнае адраджэнне Кітая, забяспечана яго сацыялістычнае развіццё.

Таварышы! Абстаноўка, якая стварылася ў выніку палітыкі кітайскага кіраўніцтва, уносіць новы момант у праблему антыімперыялістычнага адзінства. Ад нас, камуністаў, патрабуецца адказная і ясная пазіцыя. Лініі на расхістванне камуністычных радоў, на раз'яднанне антыімперыялістычных сіл мы можам і павінны проціпаставіць нашу цвёрдую волю да згуртаванасці, нашы справы і сумесныя дзеянні, якія вядуць да адзінства.

У камуністаў ёсць выпрабаваная зброя барацьбы за адзінства. Яна прыносіла перамогу ў слаўных бітвах за справу рабочага класа, за сацыялізм. Гэта — пралетарскі інтэрнацыяналізм.

Імперыялісты добра разумеюць усю сілу міжнароднай пралетарскай салідарнасці. Іменна таму ў сваёй барацьбе супраць сіл сацыялізма, супраць рэвалюцыйнага руху яны робяць стаўку на нацыяналізм. Яны разлічваюць такім шляхам раз'яднаць, раздрабніць камуністычны рух, проціпаставіць рэвалюцыйныя атрады адзін аднаму.

Буржуазная прапаганда ўсяляк спрабуе ўзвесці паклёп на прынцып пралетарскага інтэрнацыяналізму, штучна проціпаставіць яго прынцыпам незалежнасці, суверэнітэту і раўнапраўя нацыянальных атрадаў рабочага і камуністычнага руху. Для гэтай мэты імперыялістычнымі прапагандыстамі была сфабрыкавана і пушчана ў абарот праславутая тэорыя «абмежаванага суверэнітэту».

Што датычыць нас, савецкіх камуністаў, то мы лічым, што сучасная абстаноўка ў свеце з новай сілай пацвярджае правільнасць і жыццёвасць ленінскай канцэпцыі пралетарскага інтэрнацыяналізму.

У нашы дні глабальнага проціборства двух светаў — свету капіталізму і свету сацыялізма — захоўваюць усю сваю актуальнасць і прынцыповыя ленінскія палажэнні аб класавым, інтэрнацыяналісцкім падыходзе да нацыянальных праблем.

Нікольк не ўстарэла, напрыклад, ленінскае вызначэнне, згодна з якім быць інтэрнацыяналістам — гэта значыць рабіць «максімум ажыццявімага ў адной краіне **для** развіцця, падтрымання, прабуджэння рэвалюцыі **ва ўсіх краінах**» (т. 37, стар. 304).

Сіла пралетарскай партыі — ва ўменні поўнасцю выкарыстоўваць унутраныя магчымасці для барацьбы за інтарэсы сваіх народаў, прагрэс сваіх краін і адначасова для барацьбы за агульную інтэрнацыянальную справу рэвалюцыі і сацыялізма. Спробы ж «умацоўваць» пазіцыі партыі за кошт аслаблення і нават разрыву інтэрнацыянальных сувязей, адмаўлення ад сумесных дзеянняў з іншымі атрадамі камуністычнага руху вядуць толькі да страты такой партыяй сваёй ідэалагічнай незалежнасці ад буржуазіі і непазбежна наносяць шкоду палітычнаму аўтарытэту гэтай партыі.

Усё гэта, таварышы, вядома, не азначае ні адмаўлення, ні прыніжэння прынцыпаў незалежнасці, суверэнітэту і раўнапраўя як сацыялістычных краін, так і асобных нацыянальных атрадаў сусветнага рабочага і камуністычнага руху. Павага і строгае захаванне гэтых прынцыпаў — закон для камуністаў іменна таму, што яны з'яўляюцца інтэрнацыяналістамі.

Сапраўдны інтэрнацыяналізм праяўляецца і ў падтрымцы рэальна існуючага сацыялістычнага грамадства з боку ўсіх брацкіх партый. Мы высока цэнім пазіцыю нашых сяброў, непрымірымых да ўсякага паклёпу на сацыялізм. Для камуністаў — гэта не толькі натуральнае выражэнне іх інтэрнацыяналісцкіх пачуццяў. Гэта адначасова і падыход да інтэрнацыяналізму як да рэальнай палітыкі, якая служыць агульнай справе рэвалюцыі. Усе мы, напрыклад, згодны з тым, што новыя магчымасці ў барацьбе за мір, дэмакратыю, нацыянальную незалежнасць і сацыялізм узніклі іменна ў сувязі з карэннымі зрухамі на міжнароднай арэне на карысць сацыялізма, на шкоду імперыялізму. Але гэта азначае і іншае: усякае аслабленне пазіцый сацыялізма ў свеце не можа не адбіцца адмоўна на пазіцыях усіх камуністычных партый.

Умацаванне адзінства камуністычнага руху — важная задача нашай Нарады. Для гэтага існуе дастаткова аб'ектыўных перадумоў. Але мы не можам абмежавацца тым, што будзем толькі яшчэ раз канстатаваць супадзенне інтарэсаў розных нацыянальных атрадаў нашага руху. Адзінства — не фраза, а справа. Яно не дасягаецца само сабой, за яго трэба змагацца.

Яшчэ ў ходзе падрыхтоўкі Нарады ўсе мы згадзіліся з тым, што для ўмацавання адзінства камуністычнага руху трэба шукаць шляхі да пераадолення існуючых рознагалоссяў. Гэтыя рознагалоссі маюць неаднолькавы характар. Натуральна, што і пераадоленне іх пойдзе рознымі шляхамі. У адных выпадках сумненні і пытанні могуць быць зняты ў ходзе двухбаковых сустрэч і таварыскіх дыскусій. У другіх — яны могуць быць пераадолены самім жыццём у сумеснай барацьбе за агульныя мэты на міжнароднай арэне. Але ёсць рознагалоссі, якія закранаюць карэнныя праблемы, саму сутнасць камуністычнага руху. Пераадоленне іх, напэўна, запатрабуе працяглага часу і бескампраміснай барацьбы.

Гаворачы аб лініі, накіраванай на пераадоленне рознагалоссяў, мы хацелі б спыніцца на трох пытаннях.

Па-першае, — аб значэнні сумесных дзеянняў супраць імперыялізму для згуртавання камуністычнага руху. У сучасных умовах, калі камуністы нясуць непасрэдную адказнасць за лёс сваіх народаў, за будучыню чалавецтва, нельга ставіць пытанне так: давайце спачатку вырашым усе наяўныя ў нашым руху рознагалоссі, а потым ужо будзем дамаўляцца аб сумесных дзеяннях. Жыццё патрабуе іншага падыходу: рознагалоссі па тых або іншых пытаннях не павінны перашкаджаць сумесным дзеянням камуністаў у нашай агульнай барацьбе з імперыялізмам; давайце разам вырашаць практычныя задачы, звязаныя з правядзеннем адзіных дзеянняў, і тады ў ходзе сумеснай барацьбы будзе больш ясна, якія погляды адпавядаюць агульным інтарэсам камуністычнага руху, а якія ідуць уразрэз з імі, перашкаджаюць і нават шкодзяць агульнай справе. Іншымі словамі, гутарка ідзе аб тым, каб у нашай практычнай дзейнасці ставіць у аснову перш за ўсё тое, што збліжае камуністаў усіх краін.

Па-другое, хацелася б падкрэсліць неабходнасць усямернага расшырэння сувязей і кантактаў паміж брацкімі партыямі. Яны неабходны і як своеасаблівы механізм узгаднення нашых дзеянняў на міжнароднай арэне і як сродак супастаўлення пазіцый па ўзнікаючых праблемах, урэгулявання рознагалоссяў. У сучасных умовах двухбаковыя і шматбаковыя сустрэчы набылі асабліва вялікае значэнне. Вопыт Венскай нарады еўрапейскіх кампартый, Карлавыварскай канферэнцыі, Канферэнцыі брацкіх партый Лацінскай Амерыкі, сустрэч камуністаў арабскіх краін паказаў важнасць рэгіянальных сустрэч для абмеркавання пэўнага кола пытанняў і развіцця міжнароднага супрацоўніцтва камуністаў. Практыка супрацоўніцтва ў новых умовах парадзіла і такую форму калектыўнай работы, як сусветныя нарады.

Нарэшце, трэці важнейшы напрамак пераадолення рознагалоссяў і барацьбы за адзінства нашага руху — гэта абагульненне тэарэтычнай работы партый, развіццё на гэтай аснове марксісцка-ленінскай тэорыі, абарона яе прынцыпаў і асноватворных ідэй. У. І. Ленін падкрэсліваў неабходнасць **тэарэтычнай** ацэнкі новых форм барацьбы, якія ставяцца жыццём (т. 14, стар. 12). Практыка апошніх гадоў пераканаўча прадэманстравала, якую вялікую карысць для ўсяго камуністычнага руху прынесла творчая распрацоўка такіх праблем, як збліжэнне ў нашу эпоху дэмакратычных і сацыялістычных задач рэвалюцыйнай барацьбы, правільнае спалучэнне мірных і немірных форм рэвалюцыі, магчымасці некапіталістычнага шляху развіцця для былых каланіяльных краін.

Творчы падыход да тэорыі надае сілу і ўпэўненасць будаўнікам сацыялізма і камунізма, усім камуністам, дзе б яны ні дзейнічалі.

Мы думаем, што было б карысна ўдасканальваць метады і сродкі сумеснай тэарэтычнай работы камуністычных партый, прадумаць канкрэтныя меры па паляпшэнню ўзаемнай інфармацыі, па вывучэнню ўзаемнага вопыту, па арганізацыі сістэматычнага абмену думкамі. Мы выказваемся за рэгулярнае правядзенне міжнародных тэарэтычных канферэнцый.

Вернасць марксізму-ленінізму і сумесная барацьба за агульныя мэты — вось што змацоўвае наш рух, вось што забяспечвае вышэйшы ўзровень яго адзінства. Пустыя будуць нашы заклікі да стварэння адзінага антыімперыялістычнага фронту, калі мы самі не будзем штодзённа дэманстраваць сваю непахісную волю да згуртавання камуністычных радоў. Вось чаму мы лічым прынцыпова важным IV раздзел праекта Асноўнага дакумента Нарады, спецыяльна прысвечаны гэтым праблемам.

(Заканчэнне на 4-й стар.)

ЗА ЎМАЦАВАННЕ ЗГУРТАВАНАСЦІ КАМУНІСТАЎ, ЗА НОВЫ ЎЗДЫМ АНТЫІМПЕРЫЯЛІСТЫЧНАЙ БАРАЦЬБЫ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й, 2-й і 3-й стар.)

Без барацьбы за адзінства міжнароднага камуністычнага руху нельга вырашыць і задачу задач нашага часу—стварэнне сусветнага антыімперыялістычнага фронту.

Таварышы! Ёсць яшчэ адно пытанне — прытым пытанне надзвычай важнае,—якое мае самыя непасрэдныя адносіны да парадку дня нашай Нарады. Думаю, усе тут прысутныя таварышы згодзяцца з тым, што атрымаць перамогу ў барацьбе супраць імперыялізму, дабіцца ўмацавання адзінства нашага руху і ўсіх антыімперыялістычных сіл немагчыма, не разгарнуўшы самага актыўнага наступлення на буржуазную ідэалогію.

Імперыялізм не можа разлічваць на поспех, адкрыта абвяшчаючы свае сапраўдныя мэты. Ён вымушан ствараць цэлую сістэму ідэалагічных міфаў, якія затуманьваюць сапраўдны сэнс яго намераў, усыпляюць пільнасць народаў. Для гэтага ім створана цяпер гіганцкая прапагандысцкая машына, якая выкарыстоўвае ўсе сучасныя сродкі ідэалагічнага ўздзеяння. На самай справе, таварышы, штогадзінна, і ўдзень і ўначы працоўны народ амаль усяго зямнога шара падвяргаецца ў той ці іншай меры уздзеянню буржуазнай прапаганды, буржуазнай ідэалогіі. Наёмныя ідэолагі імперыялістаў стварылі спецыяльную псеўдакультуру, разлічаную на адурманьванне мас, на прытупленне іх грамадскай свядомасці. Барацьба супраць яе тлятворнага ўплыву на працоўных—важны ўчастак работы камуністаў.

У нас, таварышы, ёсць магутная зброя барацьбы супраць буржуазнай ідэалогіі — ідэалогія марксізма-ленінізма. Мы добра ведаем яе сілу. Мы бачым, што нашы ідэі ўсё больш пашыраюцца ў масах. Сёння менавіта марксізм-ленінізм знаходзіцца ў наступе, і гэты наступ мы павінны разгортваць усё шырэй. Цяпер, як ніколі, важна памятаць папярэджанне Леніна аб тым, што ўсякае аслабленне камуністамі ідэалагічнай работы, усякае адхіленне ад яе вядзе да ўзмацнення ўплыву буржуазнай ідэалогіі.

Барацьба супраць тлятворнага ўплыву буржуазнай ідэалогіі на працоўных—гэта важны ўчастак работы камуністаў ва ўсіх краінах. Асабліва хацелася б падкрэсліць у гэтай сувязі значэнне ўзгодненых намаганняў брацкіх партый, узаемнай падтрымкі ў ажыццяўленні канкрэтных дзеянняў, накіраваных на выкрыццё ідэалагічных выдумак праціўнікаў камунізма.

Камуністы закліка्रны ісці ў авангардзе барацьбы з імперыялізмам на ўсім фронце, у тым ліку і на яго ідэалагічным участку. Мы перакананы, што сумеснымі намаганнямі можна нанесці імперыялізму рашаючае паражэнне па ўсіх лініях, атрымаць сусветную перамогу ў барацьбе за справу рабочага класа і ўсіх працоўных.

Таварышы! У праекце дакумента нашай Нарады сфармуляван заклік: **«Народы сацыялістычных краін, пралетарыі і ўсе дэмакратычныя сілы ў краінах капіталу, народы, якія вызваліліся, і прыгнечаныя народы, аб'ядноўвайцеся ў агульнай барацьбе супраць імперыялізму, за мір, нацыянальнае вызваленне, сацыяльны прагрэс, дэмакратыю і сацыялізм!»** На нашу думку, гэты заклік вельмі добра выражае патрабаванне часу.

На нашай Нарадзе мы калектыўна вызначым галоўныя напрамкі і канкрэтныя задачы барацьбы супраць імперыялізму ў сучасных умовах. Выступаючы іх ад імя нашых партый, за якімі ідуць цэлыя народы раду краін, буйнейшыя прафсаюзныя і іншыя грамадскія арганізацыі, мы робім тым самым вельмі важны крок да згуртавання ўсіх антыімперыялістычных сіл. Дэмакратычнае абмеркаванне гэтых напрамкаў і задач з іншымі ўдзельнікамі антыімперыялістычнага руху дасць магчымасць выпрацаваць канкрэтныя праграмы барацьбы на агульнанацыянальным і міжнародным узроўнях.

Мы глыбока перакананы, што ўсё гэта дапаможа зліць у адзіны паток самыя розныя сацыяльныя рухі, палітычныя плыні і арганізацыі, надаць барацьбе максімальную мэтанакіраванасць. У ходзе іх сумесных дзеянняў антыімперыялістычны фронт са сферы лозунгаў і канферэнцый усё больш будзе перамяшчацца ў сферу штодзённай палітычнай практыкі.

У гэтай сувязі хацелася б вярнуцца да пытання аб адзінстве рабочага руху і, у прыватнасці, да праблемы ўзаемадносін паміж камуністамі і сацыял-дэмакратамі.

Нельга сказаць, што паслядоўная лінія камуністаў на адзінства рабочага руху не прынесла вынікаў. Узмацнілася дыферэнцыяцыя ўнутры сацыял-дэмакратычнага руху, наглядаецца адыход некаторай яго часткі, у тым ліку і асобных кіруючых дзеячаў, ад пазіцый антыкамунізма. Актывізаваліся сувязі паміж прафсаюзамі розных напрамкаў унутры асобных краін і ў міжнародным маштабе. Пачасціліся выпадкі пагадненняў і сумесных дзеянняў прафсаюзных аб'яднанняў рознай арыентацыі. Падзеі апошніх гадоў у многіх краінах капіталу паказалі, якая вялікая цяга мас да адзінства ў практычнай барацьбе супраць манаполій і іх урадаў. Але гэта здаровая тэндэнцыя сустракае ўпорнае процідзеянне многіх лідэраў сацыял-дэмакратыі.

Кіраўніцтва значнай часткі сацыял-дэмакратычных партый, перш за ўсё тых, хто займае вядучае становішча ў сацыялістычным інтэрнацыянале, працягвае лічыць барацьбу супраць камунізма, супраць сацыялістычных краін галоўнай задачай. Нам зразумела, што сваім антыкамунізмам адны з іх хочуць прыкрыць провал свайго рэфармісцкага курсу, а другія—сваю поўную адмову ад сацыялістычных мэт і капітуляцыю перад дзяржаўна-манапалістычным капіталізмам.

Лідэры сацыял-дэмакратыі не раз займалі і цяпер займаюць урадавыя пасады ў радзе краін, але яны і не думаюць аб пераходзе ўлады ў рукі рабочага класа, а справа сацыялізма там не рухаецца ні на крок. Не дзіўна, што правыя лідэры сацыял-дэмакратыі спрабуюць дыскрэдытаваць рэальны сацыялізм, пабудаваны або будуемы народамі вялікай групы краін пад кіраўніцтвам камуністаў.

Антыкамунізм робіць правую сацыял-дэмакратыю нявольніцай імперыялістычнай буржуазіі і ў пытаннях міжнароднай палітыкі. На працягу апошніх дваццаці гадоў галоўным матывам знешнепалітычнай дзейнасці сацыял-дэмакратычных лідэраў раду краін былі клопаты аб умацаванні «атлантычнай салідарнасці», гэта значыць ваенна-палітычнага саюза дзяржаў Заходняй Еўропы са Злучанымі Штатамі ў рамках Паўночнаатлантычнага дагавору.

Вось чаму мы карыстаемся гэтым форумам, каб у такі сур'ёзны момант, які перажывае свет, зноў напомніць сацыял-дэмакратычным лідэрам: адказнасць за тое, што магчымасці сучаснага рабочага класа ў барацьбе супраць імперыялізму выкарыстоўваюцца далёка не поўнасцю, ляжыць на вас, на вашай палітыцы антыкамунізму!

Наша лінія ў адносінах да сацыял-дэмакратыі гранічна ясная. Мы вядзём і будзем працягваць весці барацьбу супраць нашых ідэйных і палітычных праціўнікаў у яе радах з прынцыповых пазіцый марксізма-ленінізма; у той жа час мы ідзём на супрацоўніцтва, на адзіныя дзеянні з тымі, хто сапраўды гатовы змагацца супраць імперыялізму, за мір, за інтарэсы працоўных. Ёсць такія надзённыя пытанні, па якіх асабліва наспела неабходнасць адзінства дзеянняў паміж рабочымі партыямі, у тым ліку і тымі, што нясуць адказнасць за палітыку сваіх дзяржаў. Гэта перш за ўсё пытанні, звязаныя з прадухіленнем сусветнай вайны, са стварэннем сістэмы еўрапейскай бяспекі, з барацьбой супраць пагрозы фашызму.

Такія некаторыя меркаванні дэлегацыі КПСС па пытаннях згуртавання камуністычнага руху і стварэння шырокага антыімперыялістычнага фронту народаў.

III.

КПСС ВЕРНАЯ СВАЙМУ ІНТЭРНАЦЫЯНАЛЬНАМУ АБАВЯЗКУ

Таварышы!

Вось ужо больш як паўстагоддзя Савецкі Саюз процістаіць імперыялізму на ўсіх напрамках — і палітычным, і эканамічным, і ідэалагічным, і ваенным.

Адразу ж пасля заканчэння грамадзянскай вайны У. І. Ленін падкрэсліваў—«Зараз галоўнае сваё ўздзеянне на міжнародную рэвалюцыю мы аказваем сваёй гаспадарчай палітыкай» (т. 43, стар. 341). Наша партыя лічыць, што гэта палажэнне захоўвае значэнне і ў сучасных умовах. Ад нашых эканамічных дасягненняў залежыць абараназдольнасць Савецкай краіны і ў немалой ступені ўсёй сацыялістычнай садружнасці, магчымасць процідзейнічаць імперыялістычнай палітыцы агрэсіі і вайны. Ад гэтых дасягненняў залежаць і нашы магчымасці падтрымкі рэвалюцыйнага і вызваленчага руху ва ўсім свеце. Залежыць ад іх і сіла прыкладу новага грамадскага ладу, якая становіцца самым лепшым агітатарам за сацыялізм і для працоўных у краінах капіталу і для народаў, якія скінулі ярмо каланіялізму.

Азіраючыся на пройдзены шлях, мы, савецкія камуністы, можам сказаць, што развіццё эканомікі — гэта складаны фронт барацьбы, які патрабуе вялікіх і прытым штодзённых намаганняў. Для нашай краіны ён быў асабліва напружаны з-за атрыманай у спадчыну ад мінулага гаспадарчай адсталасці і велізарных разбурэнняў, прынесеных войнамі, якія былі навязаны імперыялізмам. Усе вы ведаеце, як мы перадольвалі гэтыя цяжкасці, чаго дабіліся ў развіцці гаспадаркі за гады Савецкай улады, якія вынікі гэта мела для міжнароднай абстаноўкі і сусветнага рэвалюцыйнага руху.

Сёння хацелася б прывесці толькі некаторыя даныя, якія характарызуюць вынікі нашай работы ў шасцідзесятыя гады. Вытворчасць прамысловай прадукцыі ў СССР вырасла за гэтыя восем гадоў у два з лішнім раза. Амаль на трэць узнялася вытворчасць сельскагаспадарчай прадукцыі. На 43 працэнты павялічыўся рэальны даход.

Сур'ёзна скарацілася і дыстанцыя, якая аддзяляе нас у эканамічнай галіне ад самай магутнай і багатай краіны капіталістычнага свету — ЗША. У 1960 г. аб'ём нашай прамысловай вытворчасці складаў 55 працэнтаў ад амерыканскага, а ў 1968 г. — ужо каля 70 працэнтаў.

Вядома, гэтыя лічбы не даюць поўнага ўяўлення аб праведзенай савецкім народам рабоце. Трэба сказаць некалькі слоў не толькі аб колькасным, але таксама і аб якасным баку справы.

У апошнія гады, асабліва з пачатку гэтай пяцігодкі, спланаванай па Дырэктывах XXIII з'езда КПСС, гэты бок дзейнасці стаў, можна сказаць, прадметам асаблівых клопатаў нашай партыі. Разумеючы ўсю важнасць захавання высокіх тэмпаў агульнага эканамічнага росту, мы разам з тым узялі курс на стварэнне самай перадавой у свеце — і па эканамічнай эфектыўнасці, і па навукова-тэхнічнаму ўзроўню — народнай гаспадаркі. Мінулыя гады былі вельмі плённымі ў гэтых адносінах.

За кошт паскоранага развіцця тых галін, якія вызначаюць тэхнічны прагрэс, — хіміі, радыёэлектронікі і прыборабудавання, дакладнага і цяжкага машынабудавання і іншых — сур'ёзна мяняецца структура прамысловасці.

Створаны за апошнія гады перадумовы і для буйных зрухаў у сельскай гаспадарцы, дзе ў нас былі немалыя цяжкасці. Ніколі яшчэ дзяржава не выдзяляла такіх вялікіх капіталаўкладанняў на комплексную механізацыю і электрыфікацыю сельскагаспадарчай вытворчасці, яе хімізацыю, на меліярацыю зямель.

У апошнія гады па ініцыятыве партыі была пачата перабудова ў кіраванні нашай эканомікай, мы ўсур'ёз заняліся ўдасканаленнем метадаў планавання і гаспадарання. Гэта складаная работа яшчэ не завершана, але ўжо цяпер відаць, як плённа яна ўплывае на народную гаспадарку.

Хацелася б падкрэсліць, таварышы, што за бясспрэчнымі поспехамі, якіх дабілася краіна за апошнія гады, мы не ўпускаем з поля зроку і тых недахопаў, якія ёсць у нашай рабоце, і сур'ёзных праблем, што стаяць перад намі.

Такія праблемы пастаянна ставіць жыццё. Маючы на ўвазе маштабы савецкай эканомікі, хуткія тэмпы яе развіцця, разнастайнасць запатрабаванняў і патрэб такой вялікай краіны, як наша, гэтаму не прыходзіцца здзіўляцца. Ды і сама дыялектыка развіцця такая: чым больш высокага ўзроўню дасягае грамадства, тым больш складаныя і буйныя па маштабах задачы яно перад сабой ставіць.

Якраз цяпер у нас перыяд глыбокага вывучэння такіх задач. Распрацоўваецца новы пяцігадовы план, заклікаыы стаць яшчэ адным буйным крокам у будаўніцтве камунізма, у выкананні Праграмы КПСС. І мы, натуральна, імкнемся ўвасобіць у гэтым плане галоўныя напрамкі эканамічнага развіцця краіны, галоўныя перспектыўныя задачы.

Сярод іх неабходна перш за ўсё выдзеліць задачу паскарэння навукова-тэхнічнага прагрэсу.

У праекце Асноўнага дакумента Нарады падкрэсліваецца, што шырокае разгортванне навукова-тэхнічнай рэвалюцыі стала адным з галоўных участкаў гістарычнага спаборніцтва паміж капіталізмам і сацыялізмам. Наша партыя поўнасцю згодна з такім разуменнем праблемы.

Выкарыстоўваючы перавагі сацыялістычнага ладу, Савецкі Саюз дабіўся сур'ёзных поспехаў у развіцці сучаснай навукі і тэхнікі. Мы першыя паставілі ядзерную энергію на службу мірным мэтам, першыя выйшлі ў космас, дабіліся многіх іншых выдатных дасягненняў, якія паставілі Савецкі Саюз у першыя рады навукова-тэхнічнага прагрэсу.

Але, гаворачы пра гэтыя поспехі, мы не хочам перамяншаць сілы тых, з кім прыходзіцца спаборнічаць на навукова-тэхнічнай арэне. Барацьба тут будзе працяглая і цяжкая. І мы поўныя рашучасці весці яе ўсур'ёз, каб даказаць перавагу сацыялізма і ў гэтай галіне. Гэта адпавядае не толькі інтарэсам будаўніцтва камунізма ў нашай краіне, але і інтарэсам сусветнага сацыялізма, інтарэсам усяго рэвалюцыйнага і вызваленчага руху.

Дабіцца, як мы гэтага хочам, новага сур'ёзнага зруху ў развіцці навукі і тэхнікі — справа вельмі складаная, звязаная з вялікімі намаганнямі і значнымі капіталаўкладаннямі. Яна патрабуе падрыхтоўкі велізарнай колькасці кадраў — хоць ужо сёння ў нашай краіне працуе чацвёртая частка вучоных, якія налічваюцца ў свеце. Неабходна і павышэнне адукаванасці, прафесіянальных ведаў мільёнаў і мільёнаў людзей, якім трэба будзе працаваць з новай тэхнікай. Загадам часу стала радыкальнае збліжэнне навукі і вытворчасці. Нам трэба будзе стварыць многа новых навуковых цэнтраў і навучальных устаноў, далей і вельмі значна расшырыць фронт навукова-даследчых работ, стварыць і шырока ўкараніць сістэмы кіравання, пабудаваныя на апошніх навуковых даных і прымяненні электронна-вылічальнай тэхнікі. Усе гэтыя задачы, відаць, знойдуць дастойнае месца ў нашай новай пяцігодцы.

У дзейнасці нашай партыі заўсёды на першым плане застаецца важнейшая задача сацыялістычнага грамадства — павышэнне дабрабыту працоўных. У гэтай галіне наша краіна таксама дабілася значных вынікаў. Прадстаўнікі брацкіх партый, якія не раз бывалі ў Савецкім Саюзе, могуць меркаваць аб гэтым не толькі па сухіх лічбах статыстыкі, але і па асабістых уражаннях.

Калі ўлічваць, з чаго мы пачалі, цераз якія цяжкасці вымушаны былі прайсці, то дасягнуты ўзровень жыцця працоўных трэба расцэньваць як вялікую перамогу. Але патрэбнасці людзей у нас растуць няспынна, што ставіць усё больш высокія патрабаванні да нашай прамысловасці і сельскай гаспадаркі. Прывяду толькі адзін прыклад. Штодзённа ў нас у краіне атрымліваюць новыя кватэры або паляпшаюць свае жыллёвыя ўмовы каля васьмі тысяч сем'яў,—кожны дзень, таварышы! А праблема жылля застаецца вельмі вострай. У чым жа справа? А справа ў тым, што па сённяшніх стандартах, як правіла, гутарка ідзе ўжо не проста аб жыллёвай плошчы, а пра асобныя кватэры з усімі выгодамі для кожнай сям'і, ды яшчэ пры захаванні самай нізкай у свеце кватрплаты.

Важную задачу мы бачым таксама ў тым, каб наблізіць працаўнікоў сяла да гарадскіх жыхароў і па ўзроўню дабрабыту, і па культурна-бытавому абслугоўванню, і па ўзору і выгодах жыцця. Для нашай краіны, дзе многа мільёнаў людзей жыве ў вёсках, — гэта задача ў аднолькавай меры і важная, і складаная.

Мы разлічваем, што ў вырашэнні гэтых праблем новая пяцігодка будзе сур'ёзным крокам наперад.

Усім нам хацелася б, каб гэтыя праблемы вырашаліся хутчэй. Аднак міжнародная абстаноўка не дае нам магчымасці накіраваць усе рэсурсы краіны на развіццё эканомікі, павышэнне дабрабыту працоўных і ўздым культуры. Вялікія сродкі даводзіцца выдзяляць на абарону. І магу запэўніць вас, што яе мы трымаем на самым высокім узроўні. Нашы Узброеныя Сілы надзейна абараняюць рубяжы сваёй Радзімы, разам з саюзнымі арміямі стаяць на варце заваёў брацкіх краін сацыялізма, на варце міру і бяспекі народаў.

Вялікія задачы мы ставім перад сабой у сацыяльна-палітычнай галіне.

На першым плане тут — далейшае развіццё сацыялістычнай дэмакратыі і ўмацаванне Савецкай дзяржавы. Жыццё, гістарычны вопыт сваёй краіны і іншых сацыялістычных краін навучылі нас бачыць гэтыя задачы ў іх непарыўным адзінстве. Без адладжанага, дакладна дзеючага ва ўсіх звеннях дзяржаўнага апарату немагчыма кіраўніцтва складаным і тонкім арганізмам сучаснай эканомікі і іншымі бакамі грамадскага жыцця, не гаворачы ўжо аб абароне краіны.

Крыніца сілы сацыялістычнай дзяржавы — непарыўная сувязь з народам, уцягненне самых шырокіх мас у кіраванне краінай і грамадскімі справамі. Гэта якраз і заклікана забяспечыць сацыялістычная дэмакратыя. Яе ўдасканальванне і расшырэнне складае галоўны напрамак палітычнага развіцця савецкага грамадства на шляху да камунізма.

Вядома, гутарка ідзе аб развіцці дэмакратыі сацыялістычнай, якая мае ясны класавы змест, заклікана́й служыць справе сацыялізма. «Чыстая дэмакратыя», — падкрэсліваў Ленін, — ёсць хлуслівая фраза ліберала, які ашуквае рабочых. Гісторыя ведае буржуазную дэмакратыю, якая ідзе на змену феадалізму, і пралетарскую дэмакратыю, якая ідзе на змену буржуазнай». (т. 37, стар. 251). Гэты ленінскі вывад поўнасцю пацвярджае жыццё, гістарычная практыка.

Развіццё сацыялістычнай дэмакратыі — гэта для нас вялікая штодзённая практычная работа на многіх напрамках. Яна ўключае ў сябе актывізацыю і паляпшэнне дзейнасці ўсіх арганізацый, якія аб'ядноўваюць масы, і ў першую чаргу Саветаў дэпутатаў працоўных, прафсаюзаў, камсамола. Яна мае на ўвазе і ўдасканальванне заканадаўчых асноў нашай дэмакратыі. Мы надаём вялікае значэнне таксама развіццю дэмакратычных асноў непасрэдна ў тых калектывах, дзе жыве і працуе асноўная маса насельніцтва, — на заводах і фабрыках, ва ўстановах, у калгасах. Адным з прыкладаў гэтай работы можа служыць Статут сельскагаспадарчай арцелі, праект якога цяпер вынесен на ўсенароднае абмеркаванне.

Удасканальванне сацыялістычнай дэмакратыі цесна звязана з павышэннем палітычнай свядомасці шырокіх мас, іх інфармаванасці аб палітыцы партыі і дзяржавы, выхаваннем у іх глыбокай зацікаўленасці ў гэтых справах, пачуцця сапраўдных гаспадароў краіны. На гэтым напрамку мы вядзём рашучую барацьбу супраць уплыву буржуазнай ідэалогіі і прапаганды, перажыткаў капіталізму ў свядомасці людзей.

Сваёй важнай задачай мы лічым далейшае ўмацаванне саюза ўсіх нацый і народнасцей нашай шматнацыянальнай краіны. Вы ўсе ведаеце, таварышы, што і ў гэтай галіне сацыялістычных пераўтварэнняў мы дабіліся значных вынікаў, якія мелі прынцыповае значэнне для рэвалюцыйнага руху, для абуджэння прыгнечаных нацый. Цяперашні этап будаўніцтва камунізма патрабуе, каб дасягнутыя поспехі былі не толькі замацаваны, але і развіты. Гутарка ідзе аб яшчэ больш цесным збліжэнні ўсіх нацый і народнасцей, аб далейшым паляпшэнні работы, звязанай з выхаваннем савецкіх людзей у духу савецкага патрыятызму і сацыялістычнага інтэрнацыяналізму, непрымірымасці да ідэалогіі нацыяналізму і расізму.

Маштабы і складанасць задач камуністычнага будаўніцтва павышаюць значэнне свядомага, арганізуючага авангарда ў жыцці грамадства. Такім авангардам з'яўляецца Камуністычная партыя, якая абапіраецца ва ўсёй сваёй дзейнасці на марксізм-ленінізм, цесна звязана з найшырэйшымі масамі працоўных, надае ўсёй рабоце па будаўніцтву камунізма арганізаваны і планамерны характар.

Ажыццяўляючы сваю кіруючую ролю, партыя робіць усё неабходнае, каб працоўныя масы маглі актыўна ўплываць на фарміраванне і ажыццяўленне дзяржаўнай палітыкі, мелі рэальную магчымасць праявіць сваю ініцыятыву, свой пачын. Партыя вядзе рашучую барацьбу з бюракратычнымі тэндэнцыямі, ад якіх кіраўнічы апарат не застрахаван поўнасцю і пры сацыялізме.

Павышэнне кіруючай ролі партыі ўзмацняе яе адказнасць за ўсё, што робіцца ў краіне, за сучаснае і будучае Савецкай дзяржавы. А гэта значыць, што партыя павінна сама развівацца, узнімаць баяздольнасць сваіх радоў, мацаваць іх ідэйнае і арганізацыйнае адзінства.

За восем з лішнім гадоў, што мінулі пасля папярэдняй Нарады прадстаўнікоў камуністычных і рабочых партый, КПСС вырасла больш чым на чатыры з палавінай мільёны чалавек. Цяпер у яе радах налічваецца амаль 14 мільёнаў камуністаў. Больш як палавіна саставу партыі — гэта рабочыя і сяляне. Мы надаём вялікае значэнне таму, каб вядучае месца ў партыі займалі рабочыя Гэта адпавядае класавай прыродзе нашай партыі, ролі і месцу рабочага класа ў жыцці нашага грамадства. Вялікую ролю адыгрывае ў жыцці партыі калгаснае сялянства. Партыя аб'ядноўвае мільёны спецыялістаў народнай гаспадаркі, вучоных, дзеячаў культуры, іншых прадстаўнікоў інтэлігенцыі, якая ўносіць вялікі ўклад у справу сацыяльнага, навукова-тэхнічнага і культурнага прагрэсу грамадства.

Рост радоў нашай партыі з'яўляецца яскравым сведчаннем яе высокага аўтарытэту сярод усіх слаёў працоўных нашай краіны. Камуністычная партыя, яе ўнутраная і знешняя палітыка карыстаюцца поўнай і аднадушнай падтрымкай усяго савецкага народа.

Удасканальванне работы партыі мы ставім у сувязь з паслядоўным развіццём унутрыпартыйнай дэмакратыі, няўхільным ажыццяўленнем прынцыпу дэмакратычнага цэнтралізму. Усе вы ведаеце, як многа было зроблена і робіцца ў гэтым напрамку за апошнія гады, якое месца занялі гэтыя пытанні ў рашэннях XX—XXIII з'ездаў КПСС.

Таварышы! Ад таго, як складваюцца справы ўнутры нашай краіны, ад поспехаў у камуністычным будаўніцтве ў многім залежаць размах і глыбіня ўздзеяння знешняй палітыкі Савецкага Саюза на міжнародную абстаноўку. Асноўныя мэты і напрамкі гэтай палітыкі дакладна вызначаны рашэннямі XXIII з'езда КПСС.

Камуністычная партыя Савецкага Саюза ўсю сваю знешнепалітычную дзейнасць накіроўвае на тое, каб свет сацыялізма быў сёння мацнейшы, чым учора, а заўтра мацнейшы, чым сёння. Гэта знаходзіць сваё канкрэтнае ўвасабленне ў намаганнях, якія робіць наша дзяржава разам з іншымі сацыялістычнымі краінамі з мэтай далейшага развіцця палітычнага, абароннага і гаспадарчага супрацоўніцтва.

Савецкі Саюз разам з іншымі сацыялістычнымі краінамі займае актыўныя пазіцыі на шырокім і заўсёды бурлівым фронце нацыянальна-вызваленчага руху, аказвае цвёрдую палітычную падтрымку, маральную і матэрыяльную дапамогу народам, якія змагаюцца за сваё вызваленне.

Савецкі Саюз і надалей будзе аказваць дзейсную ваенную і эканамічную дапамогу і маральна-палітычную падтрымку в'етнамскаму народу для адбіцця імперыялістычнай агрэсіі. Мы лічым зусім абгрунтаванай і справядлівай праграму палітычнага ўрэгулявання в'етнамскага пытання, выкладзеную ў «10 пунктах» Нацыянальнага фронту вызвалення Паўднёвага В'етнама, і падтрымліваем гэту праграму.

Маладыя дзяржавы Азіі і Афрыкі нязменна знаходзяць апору ў асобе Савецкага Саюза. З многімі з іх наша краіна супрацоўнічае ў галіне эканомікі, навукі, тэхнікі, культуры, падрыхтоўкі нацыянальных кадраў.

Савецкі Саюз аказвае і надалей будзе аказваць усебаковую дапамогу арабскім дзяржавам, якія падвергнуліся агрэсіі. Мы цвёрда выступаем за поўнае ажыццяўленне палажэнняў рэзалюцыі Савета Бяспекі ад 22 лістапада 1967 года, якая адкрывае шлях да ўстанаўлення справядлівага і трывалага міру на Блізкім Усходзе.

Імперыялісты спрабуюць уносіць разлад у адносіны паміж дзяржавамі, якія заваявалі нацыянальную незалежнасць. Савецкая знешняя палітыка процідзейнічае імперыялістычным падкопам, садзейнічае таму, каб рознагалоссі паміж гэтымі дзяржавамі вырашаліся мірным шляхам. Адным з прыкладаў гэтага з'яўляецца Ташкенцкая сустрэча кіраўнікоў Індыі і Пакістана, калі нават ваюючыя краіны змаглі дагаварыцца аб спыненні ваенных дзеянняў.

Мы расшыраем сувязі з дзяржавамі Лацінскай Амерыкі, дзе ўзмацняецца супраціўленне імперыялістычнаму дыктату і прыгнёту замежных манаполій.

У аснове адносін Савецкай дзяржавы з краінамі капіталістычнага свету ляжыць абгрунтаваны У. І. Леніным прынцып мірнага суіснавання дзяржаў незалежна ад іх грамадскага ладу. Гэты прынцып азначае, што спрэчныя пытанні, якія ўзнікаюць паміж краінамі, павінны вырашацца не сілай зброі, не вайной, а мірным шляхам. Ён ужо атрымаў шырокае міжнароднае прызнанне.

Мірнае суіснаванне не пашыраецца на барацьбу ідэалогій, гэта трэба падкрэсліць з усёй рашучасцю. Разам з тым яно не зводзіцца проста да адсутнасці вайны паміж сацыялістычнымі і капіталістычнымі дзяржавамі. Захаванне прынцыпу мірнага суіснавання адкрывае і больш шырокія магчымасці развіцця адносін паміж імі. Гутарка ідзе аб урэгуляванні за сталом перагавораў міжнародных праблем, аб узгадненні мер па змяншэнню ваеннай небяспекі і разрадцы міжнароднай напружанасці, а таксама аб узаемавыгадных эканамічных, гандлёвых, навукова-тэхнічных і культурных сувязях.

Вопыт апошняга часу, у прыватнасці развіццё адносін Савецкага Саюза з Францыяй, Фінляндыяй, Італіяй, Японіяй і шэрагам іншых краін, сведчыць аб тым, што такія магчымасці закладзены ў палітыцы мірнага суіснавання. Мы не робім тут выключэнняў ні для адной з капіталістычных дзяржаў, у тым ліку і для ЗША. Мірнае суіснаванне для нас не часовы тактычны прыём, а важны прынцып паслядоўна міралюбівай сацыялістычнай знешняй палітыкі. Такая палітыка стварае найбольш спрыяльныя ўмовы для будаўніцтва новага грамадства ў краінах сацыялізма, для разгортвання рэвалюцыйнага і вызваленчага руху.

Мы добра ведаем, што на фарміраванне знешняй палітыкі буйных капіталістычных дзяржаў часта ўплываюць крайне агрэсіўныя колы. Каб абвуздаць іх актыўнасць, неабходна цвёрдасць, выкрыццё іх інтрыг і правакацый, пастаянная гатоўнасць да рашучага адпору агрэсіўным замахам. Менавіта такую знешнюю палітыку праводзіць КПСС, Савецкі Саюз.

Мы адрозніваем у капіталістычным лагеры і больш умеркаванае крыло. Застаючыся нашымі класавымі, ідэйнымі праціўнікамі, яго прадстаўнікі дастаткова цвяроза ацэньваюць цяперашнія суадносіны сіл у свеце і схільны шукаць узаемапрымальныя рашэнні спрэчных міжнародных пытанняў. Наша дзяржава пры правядзенні сваёй знешняй палітыкі ўлічвае такія тэндэнцыі.

Перагароджваючы дарогу ваеннай пагрозе, не аслабляючы пільнасці да падкопаў агрэсіўных і рэваншысцкіх колаў, мы будзем і надалей рабіць усё, што ад нас залежыць, каб ліквідаваць ачагі ваеннай небяспекі на нашай планеце.

Вострыя праблемы сучаснай міжнароднай абстаноўкі не засланяюць ад нас задач больш доўгачасовых, а менавіта стварэння сістэмы калектыўнай бяспекі ў тых частках зямнога шара, дзе канцэнтруецца пагроза развязвання новай сусветнай вайны, развязвання ўзброеных канфліктаў. Такая сістэма—лепшая замена існуючым ваенна-палітычным групоўкам.

Камуністычныя і рабочыя партыі Еўропы, як тыя, што стаяць ва ўладзе, так і партыі ў капіталістычных краінах кантынента, выпрацавалі на сваёй Карлававарскай канферэнцыі сумесную праграму барацьбы за забеспячэнне бяспекі ў Еўропе. З канкрэтнай праграмай бяспекі народаў Еўропы, стабільнасці граніц і мірнага супрацоўніцтва еўрапейскіх дзяржаў выступілі краіны-ўдзельніцы Варшаўскага дагавору. КПСС, Савецкі Саюз будуць рабіць усё для ажыццяўлення гэтай праграмы.

Мы думаем, што ход падзей ставіць на парадак дня і задачу стварэння сістэмы калектыўнай бяспекі ў Азіі.

У праекце дакумента, які мы абмяркоўваем, падкрэсліваецца неадкладнасць прывядзення ў дзеянне Дагавору аб нераспаўсюджанні ядзернай зброі, неабходнасць забароны гэтай зброі і выкарыстання ядзернай энергіі выключна з мірнымі мэтамі. Узмацненне эфектыўнасці забароны хімічнай і бактэрыялагічнай зброі—гэта таксама наша агульная мэта. Удзельнікам Нарады добра вядома, колькі настойлівасці і ініцыятывы праяўляе ва ўсіх гэтых напрамках савецкая знешняя палітыка.

Як раней, так і цяпер Савецкі Саюз гатовы дагаворвацца аб усеагульным і поўным раззбраенні, аб мерах па абмежаванню і стрымліванню гонкі ўзбраенняў, і перш за ўсё ядзерных і ракетных. Прымусіць імперыялістаў да згортвання гонкі ўзбраенняў—гэта значыць пахіснуць пазіцыі зачыншчыкаў новай вайны, пераключыць каласальныя сродкі на стваральныя мэты, умацаваць мір ва ўсім свеце.

Камуністычная партыя Савецкага Саюза, савецкі народ будуць і надалей памнажаць свой уклад у вырашэнне задач антыімперыялістычнай барацьбы, непахісна адстойваць справу міру, дэмакратыі, нацыянальнай незалежнасці і сацыялізма.

■

Таварышы!

Наш рух мае вялікую і слаўную гісторыю. Ля яго калыскі стаялі вялікія мысліцелі і рэвалюцыянеры Карл Маркс і Фрыдрых Энгельс. Іх палымяны заклік «Пралетарыі ўсіх краін, яднайцеся!» прагучаў над усім светам. Ён увасобіў у сабе ідэю адзінства і братства ўсіх працоўных, агульнасці іх інтарэсаў і стаў баявым сцягам нашага руху.

У мінулым годзе мы з вамі адзначылі стопяцідзесяцігоддзе з дня нараджэння заснавальніка навуковага камунізма Карла Маркса. Пры гэтым мы не проста аддавалі даніну заслужанай павагі чалавеку, ідэі і справы якога неўміручыя, але і праводзілі агляд сваім сілам, аналізавалі вынікі і вызначалі перспектывы сваёй дзейнасці.

Цяпер мы знаходзімся напярэдадні другой знамянальнай даты — стагоддзя з дня нараджэння Уладзіміра Ільіча Леніна.

Неацэнная заслуга Леніна ў тым, што ён даў адказы на самыя вострыя пытанні, якія ставіла жыццё, паказаў найбольш дзейсныя формы барацьбы супраць імперыялізму, супраць сацыяльнага і нацыянальнага прыгнечання, за перамогу сацыялістычнай рэвалюцыі і перамогу камунізма.

Паслядоўна класавая лінія, цвёрдасць у прынцыпах, гібкасць у тактыцы, усебаковы ўлік канкрэтных умоў, смелыя і ў той жа час прадуманыя дзеянні, уменне карыстацца ўсёй разнастайнасцю сродкаў барацьбы супраць імперыялізму—вось чаму вучыў нас Ленін, вось чаму вучымся мы ў Леніна.

Уклад Леніна ў рэвалюцыйную тэорыю склаў важнейшы этап у развіцці марксісцкай думкі. Ленінізм—гэта марксізм нашай эпохі. Стагоддзе з дня нараджэння У. І. Леніна — гэта свята для ўсіх камуністаў свету. КПСС перакананa, што надыходзячы ленінскі юбілей павінен быць выкарыстан для далейшай актывізацыі ідэалагічнай работы ў камуністычным руху.

У нас, таварышы, ёсць усе падставы ўпэўнена глядзець у будучыню. Камуністычны рух, верны неўміручаму вучэнню Маркса, Энгельса, Леніна, мае цяпер гіганцкія магчымасці, каб у саюзе з усімі антыімперыялістычнымі сіламі дабіцца новых перамог у гістарычнай барацьбе за сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне народаў, за мір, за светлую камуністычную будучыню ўсяго чалавецтва. **(Працяглыя апладысменты).**

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАШКЕВІЧ.

Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗГУР, В. М. АЛАДАЎ, А. Ц. БАЖКО (намеснік галоўнага рэдактара), Б. І. БУР'ЯН, А. І. БУТАКОЎ, Р. С. БЯРОЗКІН, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, І. М. ДАБРАЛЮБАЎ, В. У. ІВАШЫН, А. С. КАЗЛОЎСКІ, П. М. МАКАЛЬ, У. Л. МЕХАЎ (адказны сакратар), Р. К. САБАЛЕНКА, І. А. САНКОВА, М. Г. ТКАЧОЎ, Ю. М. ЧУРКО, Р. Р. ШЫРМА.

«Литература и искусство» — орган Министерства культуры и правления Союза писателей БССР. Минск.

Друкарня выдавецтва «Звязда».

Індэкс 63856. АТ 03841